

Sygn. akt I ACa 960/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 czerwca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Jastrzębska
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska (spr.) SA Katarzyna Żymełka
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 23 czerwca 2020 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa-Naczelnika (...)

w C.

przeciwko G. J. (1), J. J. (1), P. J., A. J. (1) i (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 12 lipca 2019 r., sygn. akt I C 514/17

1) oddala apelację;

2) zasądza na rzecz zastępcy procesowego pozwanego Skarbu Państwa-Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 8.100 (osiem tysięcy sto) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym:

a) od pozwanego P. J. 2.430 (dwa tysiące czterysta trzydzieści) złotych,

b) od pozwanych P. J., G. J. (1) i J. J. (1) 3 564 (trzy tysiące pięćset sześćdziesiąt cztery) złote,

c) od pozwanego A. J. (1) 1 296 (tysiąc dwieście dziewięćdziesiąt sześć) złotych,

d) od pozwanej (...) (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. 810 (osiemset dziesięć) złotych.

SSA Joanna Naczyńska	SSA Ewa Jastrzębska	SSA Katarzyna Żymelka

Sygn. I ACa 960/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 lipca 2019r. Sąd Okręgowy w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika (...) w C. przeciwko G. J. (1), J. J. (1), P. J., A. J. (1) i (...) sp. z o.o. w K. uznał za bezskuteczne wobec powoda czynności prawne, dokonane z udziałem pozwanych, a to:

- umowę darowizny zawartą 18 listopada 2014r. przed notariuszem A. S. w Kancelarii Notarialnej w C., repertorium A numer (...), mocą której J. J. (1) i G. J. (1) darowali P. J. nieruchomości położoną w Z., składającą się z działki numer (...) o powierzchni 0,2152 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...);
- umowę darowizny zawartą 18 listopada 2014r. przed notariuszem A. S. w Kancelarii Notarialnej w C., repertorium A numer (...), mocą której J. J. (1) i G. J. (1) darowali P. J. nieruchomości położoną w Z., składającą się z działki numer (...) o powierzchni 0,5832 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...) oraz mocą której P. J. ustanowił dla J. J. (1) i G. J. (1) na tej nieruchomości, służebność osobistą dożywotniego i bezpłatnego mieszkania w całym budynku mieszkalnym z prawem współkorzystania ze wszystkich pomieszczeń i urządzeń służących do wspólnego użytku mieszkańców domu i budynku gospodarczego;
- umowę darowizny zawartą 28 listopada 2014r. przed notariuszem A. S. w Kancelarii Notarialnej w C., repertorium A numer (...), mocą której G. J. (1) darowała P. J. 100 udziałów o wartości 1000zł każdy i o łącznej wartości 100.000 zł. w (...) sp. z o.o. z siedzibą w miejscowości K.,
- umowę darowizny zawartą 2 grudnia 2014r. przed notariuszem I. M. w Kancelarii Notarialnej w C., repertorium A numer (...), mocą której G. J. (1) darowała P. J. 20 udziałów o wartości nominalnej 1000 zł każdy i o łącznej wartości 20.000 zł w (...) sp. z o.o. z siedzibą w miejscowości K.;
- umowę sprzedaży zawartą 17 stycznia 2017r. przed notariuszem I. M. w Kancelarii Notarialnej w C., repertorium A numer (...), mocą której P. J. sprzedał A. J. (1) udział wynoszący 1/2 część w nieruchomości położonej w Z., składającej się z działki numer (...) o powierzchni 0,5832 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...);
- umowę przeniesienia własności nieruchomości zawartą 20 lutego 2017 r. przed notariuszem S. O. (1) w Kancelarii Notarialnej w S., repertorium A numer (...), w zakresie, w jakim P. J. przeniósł na spółkę pod firmą (...) sp. z o.o. w organizacji własność nieruchomości położonej w Z., składającej się z działki numer (...) o powierzchni 0,2152 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...);
- umowę sprzedaży zawartą 31 maja 2017r. przed notariuszem I. M. w Kancelarii Notarialnej w C., repertorium A numer (...), mocą której P. J. sprzedał A. J. (1) udział wynoszący 1/2 część w nieruchomości położonej w Z., składającej się z działki numer (...) o powierzchni 0,5832 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...)

wszystkich w celu zaspokojenia przysługujących powodowi w stosunku do dłużniczki G. J. (1) wierzytelności pieniężnych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień i kosztami egzekucji - z tytułu podatku od towarów i usług za okres od kwietnia do grudnia 2009r. stwierdzonych: ostateczną decyzją Dyrektora Urzędu (...) w K. z 30 marca 2015r. nr (...) oraz tytułami wykonawczymi z 16 listopada 2015r. o numerach: (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), których łączna wysokość, uwzględniając należność główną i odsetki, na dzień 13 lipca 2017r. wynosiła 403.590,24 zł. Nadto, z tytułu kosztów

procesu zasądził na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej: od P. J. 4226,76 zł; od P. J., J. J. (1) i G. J. (1) - 3636,36 zł; od A. J. (1) - 5.435,28 zł, a od (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. - 2.901,60 zł oraz nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonej opłaty od pozwu: od P. J. 4.534,43 zł; od P. J., J. J. (1) i G. J. (1) - 6.794,61 zł; od A. J. (1) - 6.792,60 zł; a od (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. - 2.058,36 zł.

Rozstrzygnięcie to Sąd Okręgowy podjął po ustaleniu, że

Pozwana G. J. (1) od 1996r. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe (...) G. J. (1), której przedmiotem jest sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach. Działalność tę prowadzi w miejscowości Z. przy ul. (...) oraz w K. przy ul. (...). W działalności tej pomagał jej syn - pozwany P. J., będąc jej pełnomocnikiem. G. J. (1) prowadziła sklep budowlany w R. i organizowała pracę w sklepie, natomiast P. J. - zajmował się obrotem stałą, którą prowadził na działce nr (...) położonej w miejscowości Z. przy ul. (...). U pozwanej G. J. (1) pracował jej mąż J. J. (1), a także drugi syn A. J. (1) w okresie od 2006 do 2010r. Oprócz działalności gospodarczej pozwana G. J. (1) do marca 2015r. była współnikiem (...) sp. z o. o., a od listopada 2013r. jest prezesem tej spółki. Wspólnikiem tej spółki jest także P. J., a - od kwietnia 2017r. - A. J. (1). Wspólnikiem była także - do kwietnia 2017r. - O. J. (żona P. J.).

5 grudnia 2013r. Urząd (...) w K. wszczął postępowanie kontrolne u pozwanej G. J. (1) w zakresie rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczenia i wpłacenia podatku od towarów i usług za 2009r. W trakcie tego postępowania, 27 stycznia 2014 r. przesłuchano jako świadka A. J. (1), a 26 czerwca 2014r. także P. J.. Ponieważ uznano, że księgi są prowadzone nierzetelnie, to 3 listopada 2014r. sporządzono protokół badania ksiąg, w którym określono, w jakiej części księgi nie zostały uznane za dowód tego, co z nich wynika. 7 listopada 2014r. protokół ten został doręczony pełnomocnikowi r.pr. T. O., któremu pełnomocnictwa do reprezentowania w postępowaniu kontrolnym G. J. (1) udzieliła mu 26 czerwca 2014r. 21 listopada 2014r. pozwana G. J. (1) wniosła zastrzeżenia do protokołu badania ksiąg. Postanowieniem z 23 stycznia 2015r. Dyrektor Urzędu (...) w K. nie uwzględnił wniosków dowodowych pozwanej zawartych w tych zastrzeżeniach.

28 października 2014r. wszczęte zostało dochodzenie o przestępstwo skarbowe z art. 56 § 1 k.k.s. w zbiegu z art. 62 § 2 k.k.s. i zbiegu z art. 61 § 1 k.k.s. w związku z art. 6 § 2 k.k.s. przy zastosowaniu art. 7 § 1 k.k.s. popełnione w okresie od 1 kwietnia 2009r. do 21 stycznia 2010r. w C. i w miejscowości Z., w krótkich odstępach czasu w wykonaniu tego samego zamiaru, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, polegające na podaniu nieprawdy w deklaracjach VAT-7 za miesiące kwiecień - grudzień 2009r., złożonych przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo - Usługowe (...) z siedzibą w Z. przy ul. (...), czym uszczuplono podatek od towarów i usług w kwocie łącznej nie mniejszej niż 274.880,00 zł, w związku z posługiwaniem się w tym okresie nierzetelnymi fakturami VAT oraz wystawianiem nierzetelnych faktur VAT, w związku z nierzetelnym prowadzeniem w tym okresie rejestrów zakupu i sprzedaży VAT.

29 października 2014r. postawiono zarzuty G. J. (1) oraz P. J., a w dniu 21 stycznia 2015r. przesłuchano ich w charakterze podejrzanych. 10 listopada 2014r. G. J. (1) odebrała zawiadomienie od Naczelnika (...) w C. z 4 listopada 2014r. o zawieszeniu z dniem 28 października 2014r. biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od towarów i usług za miesiące od kwietnia do grudnia 2009r. w związku ze wszczęciem w dniu 28 października 2014r. postępowania karnego skarbowego w sprawie przestępstwa skarbowego dotyczącego tych zobowiązań. Zawiadomienie to przesłano bezpośrednio pozwanej G. J. (1), mimo że miała ustanowionego pełnomocnika.

Skutkiem postępowania kontrolnego była decyzja z 30 marca 2015r. nr (...) Dyrektora Urzędu (...) w K., określająca zobowiązanie G. J. (1) z tytułu podatku od towarów i usług za: kwiecień 2009r. - 17.732 zł, za maj 2009r. - 8.882 zł, za czerwiec 2009r. - 1.269 zł, za lipiec 2009r. - 4.245zł, za sierpień 2009r. - 47.097 zł, za wrzesień 2009r. - 56.554 zł, za październik 2009r. - 88.117 zł, za listopad 2009r. - 10.563 zł, za grudzień 2009r. - 7.410 zł oraz dodatkowo za kwiecień 2009r. na podstawie art. 108 ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług - 6.981,94 zł. Od decyzji tej G. J. (1) odwołała się do organu podatkowego II instancji, w związku z tym dochodzenie w sprawie popełnienia przestępstwa karnego skarbowego zostało zawieszone postanowieniem z 1 czerwca 2015r. Decyzją z

30 października 2015r. Dyrektor Izby Skarbowej w K. utrzymał w mocy decyzję organu I instancji. Nie podzielił zarzutów G. J. (1) o nieskutecznym doręczeniu zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia, a w konsekwencji przedawnieniu zobowiązań podatkowych. G. J. (1) nie zgodziła się z decyzją Dyrektora Izby Skarbowej w K. i złożyła skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G., zarzucając m.in. że jej zobowiązania podatkowe za 2009r. uległy przedawnieniu, ponieważ termin przedawnienia nie uległ zawieszeniu wobec nieprawidłowego doręczenia zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia. Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. wyrokiem z 9 maja 2016r. w sprawie (...) oddalił skargę pozwanej, nie podzielił argumentów pozwanej co do braku prawidłowego doręczenia zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia i co do przedawnienia zobowiązania podatkowego. Pozwana G. J. (1) wniosła skargę kasacyjną od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G., w której m.in. ponowiła zarzuty odnośnie przedawnienia zobowiązań podatkowych i nieskutecznego zawieszenia biegu przedawnienia. Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z 22 czerwca 2018r. (...) oddalił skargę kasacyjną, stwierdzając że zawiadomienie o zawieszeniu biegu przedawnienia zostało doręczone prawidłowo i bieg przedawnienia uległ zawieszeniu.

Należności wskazane w decyzji Dyrektora Urzędu (...) w K. nr (...) z 30 marca 2015r. objęte zostały tytułami wykonawczymi Naczelnika (...) w C. wydanymi 16 listopada 2015 roku o numerach: (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), których łączna wysokość uwzględniając należność główną i odsetki na dzień 13 lipca 2017r. wynosiła 403.590,24 zł. Na podstawie tych tytułów wykonawczych Naczelnik (...) w C. wszczął postępowanie egzekucyjne. W trakcie tego postępowania zajęto rachunek bankowy G. J. (1), ale brak było na nim środków. G. J. (1) nie miała też innego majątku, a działalność gospodarcza nie przynosiła dochodu. W związku z tym Naczelnik (...) w C. postanowieniem z 29 czerwca 2017r. zawiesił postępowanie egzekucyjne.

18 listopada 2014r., w trakcie postępowania kontrolnego, umową darowizny zawartą przed notariuszem A. S. w Kancelarii Notarialnej w C. (Rep. A nr (...)) pozwana G. J. (1) i jej mąż J. J. (1) darowali P. J. nieruchomość położoną w Z. przy ul. (...), składającą się z działki nr (...) o powierzchni 0,2152 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Wartość nieruchomości jej strony określiły na kwotę 100.000 zł. Nieruchomość tę obdarowany P. J. w dniu 20 lutego 2017r. przeniósł na (...) sp. z o.o. w organizacji z siedzibą w K. tę nieruchomość, tj. działkę nr (...). Czynność ta została dokonana przed notariuszem S. O. (1) w Kancelarii Notarialnej w S., Repertorium A nr 454/2017. Przeniesienie nieruchomości związane było z objęciem 8 udziałów w spółce. Wartość nieruchomości określono na kwotę 80.000 zł. Spółka zmieniła później nazwę na (...).

Umową darowizny zawartą 18 listopada 2014r. (Rep. A nr (...)), przed notariuszem A. S. w Kancelarii Notarialnej w C. pozwana G. J. (1) i jej mąż J. J. (1) darowali P. J. zabudowaną nieruchomość położoną w Z., składającą się z działki nr (...) o powierzchni 0,5832 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), a obdarowany P. J. ustanowił na rzecz J. i G. małżonków J. na tej nieruchomości służebność osobistą dożywotniego i bezpłatnego mieszkania w całym budynku mieszkalnym z prawem współkorzystania z wszelkich pomieszczeń i urządzeń służących do wspólnego użytku mieszkańców domu i budynku gospodarczego. Działka nr (...) jest zabudowana domem mieszkalnym o 10 izbach i budynkiem gospodarczym. Wartość przedmiotu darowizny strony umowy określiły na 330.000 zł. Nieruchomość była wówczas obciążona hipotekami na rzecz (...) Banku (...) SA w K.: umowną kaucyjną do sumy 150.000 zł z tytułu zabezpieczenia spłaty linii kredytowej wynikającej z umowy nr (...) z 27 lutego 2007r., umowną kaucyjną do sumy 150.000 zł zabezpieczającą wierzytelność z tytułu pożyczki nr (...) z 27 kwietnia 2009 r., umowną do sumy 450.000 zł zabezpieczającą wierzytelność wynikającą z umowy pożyczki (...) z 28 grudnia 2011r. Na 14 marca 2017r. zadłużenie z tytułu linii kredytowej wynikającej z umowy nr (...) zostało spłacone, z tytułu pożyczki nr (...) do zapłaty pozostało 21.751,93 zł, a z umowy pożyczki (...) – 134.365,69 zł. Natomiast na 18 listopada 2014r., czyli na dzień dokonania darowizny, zadłużenie z tytułu linii kredytowej wynikającej z umowy nr (...) wynosiło 74,49 zł, z tytułu pożyczki nr (...) do zapłaty pozostawało 44.188,74 zł, a z umowy pożyczki (...) – 208.223,44 zł. Pożyczki i kredyt spłacała G. J. (1).

Umową sprzedaży zawartą 17 stycznia 2017r. (Rep. A nr (...)), przed notariuszem I. M. w Kancelarii Notarialnej w C. obdarowany P. J. sprzedał bratu A. J. (1) udział wynoszący 1/2 część w nieruchomości położonej w Z., składającej się z działki nr (...) o powierzchni 0,5832 ha, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) za cenę 60.000 zł, zaś pozostały wynoszący 1/2 część udział w tej nieruchomości P. J. sprzedał A. J. (1) 31 maja 2017r.,

także za 60.000 zł. Umowa sprzedaży została zawarta przed notariuszem I. M. w Kancelarii Notarialnej w C. (Rep. A nr 2555/2017). Pieniądze na zakup nieruchomości A. J. (1) miał otrzymać od babci D. J..

Umową darowizny zawartą 28 listopada 2014r. (Rep. A nr (...)), przed notariuszem A. S. w Kancelarii Notarialnej w C. G. J. (1) darowała P. J. 100 udziałów o wartości nominalnej 1.000 zł każdy udział, łącznie o wartości 100.000zł, w (...) sp. z o.o. z siedzibą w miejscowości K.. Przed dokonaniem tej darowizny G. J. (1) miała 145 udziałów w tej spółce. Umową darowizny zawartą 2 grudnia 2014 r. (Rep. A nr 3054/2014), przed notariuszem I. M. w Kancelarii Notarialnej w C. G. J. (1) darowała P. J. dalsze 20 udziałów o wartości nominalnej 1.000 zł. każdy udział i o łącznej wartości nominalnej 20.000 zł w Spółce (...).

9 lutego 2017r. została utworzona spółka z o.o. (...) z siedzibą w K., której założycielami byli: pozwany P. J., jego żona O. J. i sp. z o.o. (...) reprezentowana przez pozwaną G. J. (1). Umowę spółki zawarto aktem notarialnym przed notariuszem w S. S. O. (2), repertorium (...). 3 kwietnia 2017r. Spółka zmieniła nazwę na (...). Spółka (...) jako wkład wniosła całe przedsiębiorstwo o wartości 2.000.000 zł i objęła 200 udziałów o łącznej wartości 2.000.000 zł. Pozostali założyciele wnieśli wkłady niepieniężne w postaci nieruchomości i udziału w nieruchomości, które nie są objęte sporem. Przedmiotem działalności spółki był m.in. obrót stalą. 20 lutego 2017r. P. J. wniósł do spółki (...) aport w postaci działki nr (...), obejmując w spółce dodatkowo 8 udziałów. Wartość działki oceniono na 80.000zł. Przy tej czynności spółkę (...) reprezentowała pozwana G. J. (1). Wspólnikami spółki (...) jest P. J. i spółka (...), a prezesem zarządu – O. J..

Badanie TK wykonane u pozwanej G. J. (1) 18 grudnia 2014 r. wykazało skrzywienie kręgosłupa i zaawansowane zmiany w odcinku szyjnym, nie wykazało żadnych zmian tkanki mózgowia ani zmian struktury kostnej głowy. Od 19 grudnia do 31 grudnia 2014r. i od 1 stycznia do 7 stycznia 2015r. G. J. (1) przebywała za zwolnieniu lekarskim

W budynku mieszkalnym posadowionym na działce nr (...) obecnie mieszkają G. i J. małżonkowie J., zajmując parter budynku oraz P. J. z rodziną zajmując piętro. W 2010r. A. J. (1) wyprowadził się od rodziców i zamieszkał u teściów w odległości około 20-30 km od rodziców, ponieważ w pobliżu rozpoczął budowę własnego domu. Również P. J. buduje dom. Relacje między członkami rodziny J. są dobre.

Prezentowaną przez pozwanego P. J. ocenę polskiego systemu podatkowego Sąd Okręgowy uznał za irrelevantną dla rozstrzygnięcia sporu. Nie dał wiary zeznaniom P. J. co do:

- tego, że dopiero w 2015r. dowiedział się o istnieniu zaległości podatkowych matki oraz, że nie wiedział, że przeciwko G. J. (1) prowadzone było postępowanie egzekucyjne, ponieważ przeczył temu fakt i treść zarzutów przedstawionych jemu i G. J. (1) 29 października 2014r., a także protokół badania ksiąg, który otrzymał pełnomocnik G. J. (1) 7 listopada 2014r., ponieważ P. J. jako osoba zajmująca się największą częścią działalności G. J. (1) i jej pełnomocnik był żywotnie zainteresowany wynikami kontroli skarbowej i musiał utrzymywać z G. J. (1) kontakty zawodowe, poza tym mieszkali w jednym domu, stosunki w rodzinie były prawidłowe, więc rodzina знаła poczynania zawodowe G. J. (1), zakres jej długów, jak i fakt podejmowania przeciwko niej czynności egzekucyjnych przez powoda;
- tego, że G. J. (1) nie miała żadnych zaległości podatkowych, ponieważ przeczyła temu treść decyzji Dyrektora Urzędu (...) z 30 marca 2015r. nr (...), której dłużniczka nie zdołała podważyć w postępowaniu przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w G., ani przed Naczelnym Sadem Administracyjnym;
- przyczyn, dla których rodzice darowali mu nieruchomości, a matka udziały w spółce (...), ponieważ darowizny te zbiegły się w czasie z kontrolą skarbową w firmie (...), a sporządzony w toku tej kontroli protokół z badania ksiąg ujawnił rozmiar zaległości podatkowych, zwłaszcza, że przyczyn darowizny nie można było upatrywać w stanie zdrowia G. J. (1), w potrzebie nagrodzenia P. J. za dobre wyniki finansowe, ani w potrzebie opieki nad rodzicami, czy też w konieczności podjęcia przez G. i J. J. (1) rozrządzeń na wypadek śmierci, ponieważ dokumentacja medyczna G. J. (1) nie potwierdziła, by cierpiała ona na depresję i z tego powodu leczyła się u psychiatry lub korzystała z pomocy psychologa; wskazywała natomiast na schorzenia kręgosłupa, które nie wykluczały G. J.

(1) z życia zawodowego. G. J. (1) nadal prowadziła działalność gospodarczą, reprezentowała spółkę (...) przy zakładaniu spółki (...), a nawet reprezentowała tę ostatnią spółkę jako strona umowy przeniesienia własności nieruchomości z 20 lutego 2017r., ponadto od 2013r. jest prezesem spółki (...). Od powstania spółki (...) w 2012r. do dnia darowizny udziałów, ani w okresie pracy w firmie (...) nie zaszyły szczególne okoliczności uzasadniające potrzebę nagrodzenia P. J. za jego pracę. Trudno też przyjąć, by darowizna nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym (działka nr (...)) była wywołana potrzebą opieki nad G. i J. małżonkami J. lub stanowiła rozrządzenie na wypadek śmierci. W 2014r. G. J. (1) miała 52 lata, a J. J. (1) 54 lata, małżonkowie J. byli w pełni sił, pracowali zawodowo. Ponadto, do rozrządzeń majątkowych na wypadek śmierci służy testament; a P. J. nie zamierzał mieszkać na darowanej nieruchomości, budował własny dom, nadto darowaną nieruchomość sprzedał bratu A. J. (1), który także w tym domu nie zamierza mieszkać, bo ma własny. Okoliczności te przeczą zatem temu, by darowizna była podyktowana potrzebą roztoczenia opieki nad darczyńcami. Także wola przysporzenia dla obu synów w sposób równomierny, czyli dla A. J. (1) pomoc w budowie domu, dla P. J. – działka nr (...), nie są przekonujące, ponieważ z zeznań pozwanego A. J. (1) wynika, że nie byłby to równomierny podział, poza tym rodzice dokonali na rzecz P. J. także dalszych darowizn;

- tego, że A. J. (1) o darowiznie domu dowiedział się po jej dokonaniu, ponieważ przeczą temu stosunki panujące w rodzinie, której członkowie spotykają się i kontaktują ze sobą i których łączą także interesy (A. J. (1) jest (...) spółki (...), która z kolei jest współnikiem spółki (...));
- przyczyn, dla których sprzedał A. J. (1) działkę nr (...), tj. potrzeby równego podziału darowizn uczynionych przez rodziców i rozliczenia nakładów, które A. J. (1) poczynił w postaci remontu piętra budynku, ponieważ ani P. J., ani A. J. (1) nie wskazali na czym miałyby polegać te nakłady i że ich wartość wyniosła 100.000 zł. Poza tym trudno przyjąć, by A. J. (1) czynił nakłady na nieruchomość rodziców w postaci remontu piętra budynku mieszkalnego z pieniędzy, które otrzymał jako prezent weselny, mając świadomość, że będzie budował własny dom i darowane pieniądze może lepiej wykorzystać przeznaczając je na budowę. Nadto jeśli P. J. uważał, że jego brat A. J. (1) został pokrzywdzony finansowo przez rodziców, to nie było przeszkód, aby darował (a nie sprzedawał) bratu działkę nr (...), wówczas A. J. (1) otrzymałby część majątku rodziców i odzyskałby poczynione - jak twierdzi - nakłady;
- przyczyn, dla których zawiązana została nowa spółka (...), a więc co do poprawy możliwości kredytowych, ponieważ takie możliwości miałyby też spółka (...) w przypadku zwiększenia kapitału zakładowego.

Nie dał również wiary zeznaniom:

- J. J. (1) co do przyczyn darowizny działki nr (...) z tych samych przyczyn, co zeznaniom P. J., a więc by były nim wiek darczyńców, stan ich zdrowia i potrzeba roztoczenia nad nimi opieki, ponieważ żaden z pozwanych nie przedstawił dowodów na to, aby stan zdrowia darczyńców był zły i by wymagali oni opieki. Nadto, żaden z synów nie będzie z darczyńcami mieszkał, bo budują własne domy, a poza tym w przypadku opieki zawarto by umowę dożywocia, aniżeli darowizny;
- A. J. (1) co do tego, że nie wiedział o darowiznach nieruchomości i udziałów, że spowodowało to konflikt wywołany także tym, że nie zwrócono mu nakładów poczynionych na remont piętra budynku posadowionego na działce nr (...), a także co do tego, że przyczyną zakupu była wola zabezpieczenia lokum dla dziecka, ponieważ dziecko A. J. (1) jest małe i usamodzielniał się dopiero za około 20 lat, do tego czasu budynek trzeba byłoby utrzymywać i czynić nań nakłady, a A. J. (1) nie jest zainteresowany takimi nakładami skoro ma własny dom. Poza tym P. J. nie miał żadnego obowiązku zwrotu bratu nakładów, bo jeśli były poczynione, to A. J. (1) wyprowadził i wydał zajmowaną część budynku w czasie kiedy właścicielami nieruchomości byli rodzice, zatem mógłby się domagać zwrotu wartości nakładów, ale tylko od rodziców.
- A. J. (1), że o zaległościach podatkowych matki dowiedział się dopiero w 2015 lub w 2016r., ponieważ był przesłuchiwany 27 stycznia 2014r., a więc w trakcie trwania kontroli skarbowej i niewątpliwie zainteresował się przyczyną tego przesłuchania, a także wynikiem kontroli skarbowej, zwłaszcza że dotyczyło ono jego matki;

- G. J. (1) co do tego, że w czasie rozporządzania majątkiem nie miała długów, ponieważ o zaległościach podatkowych dowiedziała się już w październiku 2014r., gdy przedstawiono jej zarzuty w dochodzeniu o popełnienie przestępstwa skarbowego, a później z protokołu badania ksiąg, który otrzymała jej pełnomocnik 7 listopada 2014r. i nie mogła, zwłaszcza mając fachowego pełnomocnika, nie zdawać sobie sprawy, jakie są konsekwencje zakwestionowania przez organ podatkowy ksiąg rachunkowych prowadzonej przez nią firmy, a osobiste przeświadczenie pozwanej co do prawdziwości danych zawartych w tych księgach nie jest wystarczające do przyjęcia braku wiedzy o istnieniu długów podatkowych.
- G. J. (1), że darowała synowi działkę nr (...) z powodu złego stanu zdrowia i wieku, ponieważ ani jej stan zdrowia ani wiek nie wskazywały na jej niedołężność;
- G. J. (1), że przekazała synowi udziały w spółce (...) z uwagi na niemożność przystosowania się do nowych realiów obrotu gospodarczego, ponieważ pozwana nadal jest prezesem zarządu tej spółki i jedynym członkiem jej zarządu i jako prezes musi podejmować decyzje dotyczące bieżącego funkcjonowania spółki. Nadto, spółka (...) jest udziałowcem w spółce (...) i z racji tego pozwana także uczestniczy w istotnych decyzjach dotyczących tej ostatniej spółki, a zatem ani stan zdrowia, ani umiejętności nie są przeszkodą w czynnym uczestniczeniu w działalności obu spółek;
- O. J., że przyczyną darowania nieruchomości przez G. i J. J. (1) P. J. była wola wspólnego zamieszkania, ponieważ O. i P. J. zamieszkali na tej nieruchomości już 2010r., a w 2014r., czyli w dacie darowizny, nie zdarzyła się żadna szczególna sytuacja, która dałaby asumpt do darowania P. J. nieruchomości.
- O. J., że nie wiedziała o kontrolach skarbowych, że ani, że ona, ani G. J. (1) nie wiedziały o toczących się dochodzeniach, ponieważ mąż O. P. J. czynnie uczestniczył w działalności gospodarczej swej matki, i to on zajmował się obrotem stałą i zarówno jemu, jak i G. J. (1) przedstawiono zarzuty karne skarbowe i trudno uwierzyć, by członkowie nieskonfliktowanej i razem mieszkającej rodziny nie dzielili się informacjami odnośnie przebiegu kontroli i dochodzenia karnego skarbowego oraz pouczeniami udzielanymi przez pełnomocnika ustanowionego przez G. J. (1), zwłaszcza, że O. J. była żywo nimi zainteresowana, bo czynności dokonywane przez organ skarbowy bezpośrednio dotyczyły jej męża.

Sąd Okręgowy oddalił wnioski dowodowe pozwanych o zasięgnięcie opinii biegłych w celu ustalenia wartości udziałów pozwanej G. J. (1) w spółce (...), wartości przedsiębiorstwa spółki (...) oraz wartości działki nr (...) przy uwzględnieniu hipotek. Stwierdził, że wycena majątku G. J. (1) w okresie, gdy dokonywała darowizny nie jest potrzebna, gdyż stan majątkowy i wartość majątku, a co za tym idzie niewypłacalność dłużniczki, ocenia się według stanu na dzień wniesienia pozwu i na dzień wyrokowania, w tych zaś datach G. J. (1) nie miała żadnych udziałów w obu spółkach. Przyjął, że na wartość działki nr (...) nie wpływa wysokość obciążających ją hipotek, lecz wartość rzeczywistego długu G. J. (1) wobec banku, którego stan został wykazany zaświadczeniami banku z 9 grudnia 2016r. i z 14 marca 2017r.

Odnosząc się do najdalej idącego, podniesionego przez pozwanych zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej, Sąd Okręgowy odwołał się do wydanego w sprawie w tym przedmiocie 11 lipca 2018r. postanowienia, stwierdzając, że przyczyny, dla których Sąd odmówił odrzucenia pozwu nie zmieniły się. Nadto odwołał się do ugruntowanej już linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, który przesądził dopuszczalność stosowania art. 527 i nast. k.c. dla ochrony wiarygodności o charakterze publicznoprawnym, m.in. w postanowieniu z 16 kwietnia 2002r. V CK 41/02 (OSP 2003, z. 2, poz. 22); w uchwale z 12 marca 2003r. III CZP 85/02 (OSNC 2003, nr 10, poz. 129); w uchwale z 11 kwietnia 2003r. III CZP 15/03 (OSNC 2004, nr 3, poz. 32), w wyroku z 13 maja 2005r. I CK 677/04 (Pr. Bank. 2005, nr 9, s. 10), w wyroku z 28 października 2010r. II CSK 227/10 (OSNC-ZD 2011, nr A, poz. 23) i w wyroku z 27 stycznia 2016r. II CSK 149/15 (LEX nr 2010213) oraz podkreślił, że kwestię tę ostatecznie przesądził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 18 kwietnia 2018r. K 52/16 (OTK-A 2018/28), stwierdzając że art. 527 § 1 k.c. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie na zasadzie analogii legis do ochrony należności publicznoprawnych, jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ wyrok wydany w następstwie uwzględnienia powództwa Skarbu Państwa nie rodzi nowych prawnopodatkowych stanów faktycznych podlegających opodatkowaniu, nie powoduje też rozszerzenia

zakresu opodatkowania, stwarza jedynie wierzycielowi możliwość przeprowadzenia skutecznej egzekucji należności publicznoprawnej z przedmiotów majątkowych, których dłużnik wyzbył się w celu pokrzywdzenia wierzyciela, a w celu uzyskania tego efektu wierzyciel musi dysponować nie tylko orzeczeniem stwierdzającym bezskuteczność czynności prawnej dokonanej między dłużnikiem, a osobą trzecią, lecz także administracyjnym tytułem wykonawczym przeciwko dłużnikowi, zatem instytucja skargi paulińskiej nie stwarza uprzywilejowania organu władzy państwowej w stosunku do obywatela, a jedynie służy ochronie wierzyciela i nie wkracza w ogóle w obszar zobowiązań podatkowych pozwanych.

Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro zaległość podatkowa dłużniczki G. J. (1), dla ochrony której powód wniósł skargę paulińską jest określona w administracyjnych tytułach wykonawczych, to Skarb Państwa jest legitymowany czynnie do wniesienia skargi paulińskiej. Za niezasadny Sąd Okręgowy uznał zarzut wygaśnięcia tej wierzytelności. Wyjaśnił, że zgodnie z art. 59 § 1 pkt 9 Ordynacji podatkowej zobowiązanie podatkowe wygasa na skutek przedawnienia, a zgodnie z art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku, co oznacza, że zobowiązania podatkowe dłużniczki za okres od kwietnia do listopada 2009r. przedawniłyby się z upływem 31 grudnia 2014r., a zobowiązanie podatkowe za grudzień 2009r. – z dniem 31 grudnia 2015r. Niemniej zgodnie z art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej bieg terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu z dniem wszczęcia postępowania w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie skarbowe, o którym podatnik został zawiadomiony, jeżeli podejrzenie popełnienia przestępstwa wiąże się z niewykonaniem tego zobowiązania, zaś zgodnie z art. 70 § 7 pkt 1 Ordynacji podatkowej bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się, a po zawieszeniu biegnie dalej, od dnia następującego po dniu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe. Na podstawie art. 70c Ordynacji podatkowej organ podatkowy właściwy w sprawie zobowiązania podatkowego, z którego niewykonaniem wiąże się podejrzenie popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, zawiadamia podatnika o nierozpoczęciu lub zawieszeniu biegu terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego w przypadku, o którym mowa w art. 70 § 6 pkt 1 Ordynacji podatkowej, najpóźniej z upływem terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej oraz o rozpoczęciu lub dalszym biegu terminu przedawnienia po upływie okresu zawieszenia. Odnosząc te regulacje do okoliczności sprawy, Sąd Okręgowy podkreślił, że 28 października 2014r. wszczęto wobec dłużniczki postępowanie karne skarbowe związane z niewykonaniem zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od towarów i usług za okres od kwietnia do grudnia 2009r. Oceniając, czy doszło do skutecznego zawieszenia biegu przedawnienia, a dalej czy doręczenie zawiadomienia o zawieszeniu postępowania dokonane do rąk podatnika, a nie jego pełnomocnika ustanowionego w postępowaniu kontrolnym było skuteczne i czy spowodowało zawieszenie biegu przedawnienia zobowiązania podatkowego dłużniczki, Sąd Okręgowy stwierdził, że kwestie te zostały rozstrzygnięte przez organ podatkowy, a następnie przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. i Naczelny Sąd Administracyjny. Zarówno w skardze, jak i w skardze kasacyjnej G. J. (1) kwestionowała prawidłowość doręczenia zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia oraz twierdziła, że zobowiązania podatkowe uległy przedawnieniu. Oba sądy uznały te zarzuty za niezasadne. Podkreślił, że zgodnie z art. 1 i 2 ustawy z 30 sierpnia 2002r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 1302 ze zm.) Sądy administracyjne są powołane do kontroli działalności administracji publicznej oraz w innych sprawach, do których jego przepisy stosuje się z mocy ustaw szczególnych, a zatem także do rozpoznawania skarg podatników na decyzje organów podatkowych. Wobec tego podatnik (dłużniczka) nie może skutecznie podnosić przed sądem powszechnym zarzutu nieprawidłowego doręczenia zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia, ani zarzutu przedawnienia zobowiązania podatkowego, ponieważ zmierzałoby to do niedopuszczalnej weryfikacji przez sąd powszechny prawidłowości postępowania podatkowego. Wyjaśnił, że sąd powszechny nie jest uprawniony do badania uchybień w postępowaniu podatkowym nawet na zarzut zgłoszony przez osobę, która nie była uczestnikiem tego postępowania (pozostałych pozwanych poza G. J. (1)). Zaakcentował, że sąd powszechny nie jest uprawniony do kwestionowania wyroku sądu administracyjnego, przeciwnie jest związany prawomocnymi wyrokami sądów administracyjnych, co wynika z art. 170 ustawy Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Podkreślił, że zgodnie z art. 171 tej ustawy prawomocny wyrok sądu administracyjnego ma powagę rzeczy osądzonej co do tego, co w związku ze skargą stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, zaś przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawach dłużniczki przez Wojewódzki Sąd Administracyjny

w G. i Naczelny Sąd Administracyjny była kwesta przedawnienia jej zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od towarów i usług za 2009r. oraz skuteczności doręczenia zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia. W wyrokach zapadłych na skutek skargi, a następnie skargi kasacyjnej, oba sądy administracyjne przyjęły, że doszło do zawieszenia biegu przedawnienia tych zobowiązań podatkowych na skutek doręczenia zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia. Odmienna ocena, dokonana przez Naczelny Sąd Administracyjny w innej sprawie, tj. w sprawie IFPS 3/18 (k 807) nie może odnieść skutku w stosunku do G. J. (1). Zgodnie bowiem z art. 187 § 2 ustawy z 30 sierpnia 2002r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi uchwała podjęta przez Naczelny Sąd Administracyjny wiąże tylko w danej sprawie. Nie może zatem dojść do zmiany stanowiska tego Sądu w sprawie zakończonej przed tym Sądem z udziałem podatnika G. J. (1). Postępowanie o przestępstwo skarbowe przeciwko G. J. (1) nie zostało zakończone, dłużniczka nie otrzymała zawiadomienia o dalszym biegu terminu przedawnienia po upływie okresu zawieszenia, a więc nie zaszły żadne okoliczności, które spowodowałyby dalszy bieg terminu przedawnienia. W konsekwencji bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych G. J. (1) jest zawieszony, co skutkuje tym, że roszczenie powoda istnieje i nie uległo przedawnieniu.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że:

- zgodnie z art. 527 § 1 i 2 k.c. gdy na skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeśli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej ostrożności mogła się dowiedzieć. Przesłanki te muszą być spełnione łącznie, a ciężar wykazania ich istnienia spoczywa na stronie powodowej, zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w art. 6 k.c.

- powód wykazał istnienie i rozmiar wierzytelności, której ochrony się domaga, przedstawiając decyzję Dyrektora Urzędu (...) w K. nr (...) z 30 marca 2015r. oraz tytuły wykonawcze obejmujące wierzytelność, które to tytuły zostały wydane przez Naczelnika (...) w C. w dniu 16 listopada 2015r. o numerach (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), (...) (...), których łączna wysokość uwzględniając należność główną i odsetki na dzień 13 lipca 2017r. wynosi 403.590,24 zł;

- że przedmiotem skargi pauliańskiej są mogą być umowy darowizny nieruchomości zawarte pomiędzy G. i J. małżonkami J., a pozwanym P. J., które są czynnościami prawnymi, dwustronnymi, nieodpłatnymi, a obdarowany - pozwany P. J. ma status osoby trzeciej w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. oraz, że taki sam charakter mają umowy przenoszące własność udziałów w spółce (...), zawarte pomiędzy G. J. (1), a pozwanym P. J.. Wyjaśnił, że skargą paulińską można objąć także darowiznę dokonaną przez małżonków J. na rzecz syna, mimo że J. J. (1) nie jest dłużnikiem powoda, zarówno wówczas, gdy czynności dokonał sam dłużnik, jak i wtedy, gdy czynności dokonali wspólnie dłużnik i jego małżonek, ponieważ przedmiot czynności wchodził do majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka (wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2003r., IV CKN 204/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 138; uchwała Sądu Najwyższego z 24 października 2003 r., III CZP 72/03, OSP 2004, z. 9, poz. 116). Wyjaśnił, że charakteru umowy darowizny z 18 listopada 2014r. działki nr (...) nie zmienia fakt, że tą samą umową pozwany P. J. ustanowił na rzecz dłużniczki i jej męża służebność osobistą, ponieważ czynność ta nadal ma charakter czynności nieodpłatnej w rozumieniu art. 528 k.c. (wyroki Sądu Najwyższego: z 14 listopada 2012r., II CSK 206/12, z 17 maja 2013r., I CSK 543/12).

- że na gruncie przepisów o skardze pauliańskiej pojęcie "pokrzywdzenie wierzycieli" nie jest związane z poniesieniem przez wierzyciela szkody (wyrok SN z 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, LEX nr 174173) oraz, że art. 527 § 2 k.c. wprowadza domniemanie, że czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był poprzednio. Zwrócił uwagę, że art. 527 k.c. nie zdefiniuje pojęcia niewypłacalności oraz, że w judykaturze przyjmuje się, że niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. oznacza taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi. Wyjaśnił, że dla skorzystania przez wierzyciela z akcji pauliańskiej wystarczy wykazanie, że niemożliwe okazało się, wobec stanu majątku dłużnika, zaspokojenie wierzyciela, nie jest konieczne ogłoszenie upadłości dłużnika (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 19 listopada 1997r., I ACa 737/97, Apel. W-wa 1998, nr 4, poz. 36; wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2000r., III CKN 554/98, LEX nr 52736) oraz, że w wyroku z 29 czerwca 2004r. w sprawie II CK 367/03 (LEX nr 174173) Sąd Najwyższy sformułował tezę, że pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie w czasie zaspokojenia wierzyciela (a także wyrok Sądu Najwyższego z 28 listopada 2001r., IV CKN 525/00, LEX nr 53110).

- że pomiędzy zaskarżoną czynnością prawną dłużnika, jego niewypłacalnością oraz pokrzywdzeniem wierzyciela musi zachodzić określony związek przyczynowy wyrażający się w tym, że podjęcie przez dłużnika tej czynności doprowadziło do powstania lub pogłębienia się jego niewypłacalności.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpatrywanej sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że o niewypłacalności dłużniczki G. J. (1) w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. świadczy przebieg i wynik podjętych przeciwko niej czynności egzekucyjnych. Podkreślił, że egzekucja była skierowana do wielu składników jej majątku, ale okazała się bezskuteczna, ponieważ dłużniczka wyzbyła się majątku (nieruchomości i udziałów w spółce z o.o.) i nie miała dochodów, wyegzekwowano od niej jedynie kwotę 258,70zł, co stanowi znikomą część jej zaległości podatkowych. Stwierdził, że okoliczność, iż dłużniczka G. J. (1) nie ma majątku, do którego powód mógłby skutecznie skierować egzekucję implikuje przyjęcie, że jest ona niewypłacalna, który to fakt wynikał także z protokołów o stanie jej majątku z 21 marca i 25 sierpnia 2016r. Stwierdził, że powód wykazał, że na skutek darowizny nieruchomości opisanych jako działki nr (...) oraz na skutek darowania udziałów w spółce (...) dłużniczka stała się niewypłacalna.

Z faktu niewypłacalności dłużniczki, odwołując się do regulacji art. 527 § 2 k.c., Sąd Okręgowy wywiódł, że działała ona z pokrzywdzeniem powoda jako wierzyciela. Stwierdził, że nie tylko wyzbycie się przez dłużniczkę składników majątkowych, z których powód mógłby uzyskać zaspokojenie, krzywdzi powoda, ale także obciążenie działki nr (...) służebnością osobistą skuteczną erga omnes, które powoduje, że możliwość przeprowadzenia skutecznej egzekucji w takiej sytuacji doznaje istotnego ograniczenia i ma wpływ na zakres ewentualnego zaspokojenia, ponieważ stosownie do art. 1000 §3 k.p.c. - w razie sprzedaży licytacyjnej nieruchomości, na poczet ceny nabycia zostanie zaliczona wartość służebności, (która w istocie pomniejszy wartość nieruchomości), czego efektem będzie zaspokojenie powoda w mniejszym zakresie, aniżeli w sytuacji gdyby nieruchomość nie była obciążona takim prawem. Sama zaś służebność osobista - jako prawo niezbywalne (art. 300 k.c.) - nie podlega egzekucji. Podkreślił, że skoro egzekucja nie doprowadziła do zaspokojenia w całości wierzytelności powoda, bo dłużniczka nie ma wystarczającego majątku, z którego wierzytelność powoda mogłaby być zaspokojona bez odwleczenia się w czasie, to powód wykazał związek pomiędzy darowizną nieruchomości, obciążeniem jej służebnością i pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 527 § 2 k.c.).

Sąd Okręgowy przyjął, że stan niewypłacalności i pokrzywdzenia wierzyciela należy oceniać nie tylko z chwili wystąpienia przez wierzyciela ze skargą paulińską, ale też z chwili orzekania - art. 316 § 1 k.p.c. (wyroki Sądu Najwyższego: z 29 czerwca 2004r., II CK 367/03, LEX nr 174173 oraz z 5 marca 2008r., V CSK 471/07, LEX nr 393871). Nie ma więc znaczenia stan majątkowy dłużniczki z chwili uzyskania przez powoda tytułów wykonawczych, czy wydania ostatecznej decyzji Dyrektora Urzędu kontroli Skarbowej z 30 marca 2015r. lub też z chwili dokonania poszczególnych przysporzeń na rzecz P. J.. Stwierdził, że przesłanka niewypłacalności została wykazana ponieważ w dacie wniesienia pozwu - w listopadzie 2017r. dłużniczka była niewypłacalna i stan ten nie uległ zmianie do dnia wyrokowania w sprawie.

Oceniając, czy dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że dla przyjęcia świadomości pokrzywdzenia wierzycieli w rozumieniu art. 527 § 1 k.c., wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (OSA 2006/3/8), w związku z czym nie jest konieczne, by w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli ani też by zamiar ten skierowany był przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarczy świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się. Świadomość ta musi istnieć w chwili dokonania czynności prawnej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 19 listopada 1997r., I ACa 737/97). Odwołując się do domniemania unormowanego w art. 529 k.c. z faktu niewypłacalności dłużniczki, Sąd Okręgowy wywiódł, że podejmując opisane w zaskarżonym wyroku czynności dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Wyjaśnił, że domniemanie to zwolniło powoda

od udowodnienia, że dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, przenosząc na pozwanych ciężar dowodu, iż dłużniczka nie działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Stwierdził, że ciężarowi temu pozwani nie sprostali, w szczególności nie zdołali wykazać, że w chwili dokonywania darowizn dłużniczka był wypłacalna, ani że do stanu niewypłacalności doprowadziły ją okoliczności odeń niezależne, np. wypadek losowy, bądź, by dłużniczka nie zdawała sobie sprawy, że działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. Podkreślił, że data darowizn działek nr (...) (18 listopada 2014r.) i darowizn udziałów w spółce (...) (28 listopada i 2 grudnia 2014r.) zbiegła się w czasie z otrzymaniem przez dłużniczkę protokołu z badania ksiąg rachunkowych, co miało miejsce 7 listopada 2014r., jak i ze wszczęciem przeciwko niej dochodzenia karnego skarbowego (28 października 2014r.), przedstawieniem zarzutów (29 października 2014r.) oraz doręczeniem zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawniania, które dłużniczka odebrała 10 listopada 2014r. Sekwencja tych zdarzeń uprawnia do wniosku, że dokonując objętych skargą darowizn, dłużniczka zdawała sobie sprawę z rozmiaru obciążających ją zobowiązań podatkowych, miała bowiem wiedzę o transakcjach niezuczonych przez organ podatkowy i знаła zarzuty kierowane przeciwko niej oraz podstawę prawną i przyczynę wszczęcia u niej kontroli skarbowej, jak i dochodzenia o przestępstwo skarbowe. Skoro korzystała z pomocy fachowego pełnomocnika, zatem musiała mieć świadomość następstw wyników kontroli zawartych w protokole badania ksiąg w postaci wydania przez organ podatkowy deklaratoryjnej decyzji określającej prawidłową wysokość podatku, możliwości zaspokojenia się powoda z jej majątku w przypadku negatywnie rozpoznanych środków odwoławczych oraz, że czas trwania postępowań przed organami podatkowymi i sądami administracyjnymi nie będzie biegł na jej korzyść, bo bieg terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych został zawieszony. Wyzbycie się w tych okolicznościach, w krótkim czasie po otrzymaniu przez dłużniczkę protokołu z badania ksiąg majątku, obiektywnie musi zostać ocenione jako działanie ukierunkowane na uniemożliwienie powodowi wyegzekwowania zaległości podatkowych.

Odnosząc się do kolejnej przesłanki, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że dla przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona z obowiązku, co spowodowało zmianę w jej majątku, prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli (wyrok Sądu Najwyższego z 7 grudnia 1999r., I KKN 287/98, LEX nr 147235). Wyjaśnił również, że korzyścią majątkową w rozumieniu art. 527 k.c. jest nabycie przez osobę trzecią prawa majątkowego, przedstawiającego pewną wartość, przy czym drugorzędne znaczenie ma cena nabycia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28 października 1999 r., I ACa 638/9, OSA 2002, z. 2, poz. 14). Podkreślił, że czynnościami prawnymi powodującymi pokrzywdzenie powoda jako wierzyciela niewątpliwie były umowy darowizny, których istotą było bezpłatne powiększenie majątku obdarowanego kosztem majątku darczyńcy – art. 888 § 1 k.c. Zaakcentował, że stosownie do art. 528 k.c. obciążenie darowanej nieruchomości służebnością osobistą na rzecz darczyńców – małżonków J. nie zmienia charakteru umowy, jest to nadal czynność prawna nieodpłatna. Konstatacje te doprowadziły Sąd Okręgowy do wniosku, że w drodze objętych pozwem darowizn pozwany P. J. uzyskał korzyść majątkową nieodpłatnie, co zwalniało powoda od wykazania, że P. J. wiedział, że dokonujący tych darowizn dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2000r., III KKN 554/98). Zgodnie bowiem z art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Wobec tego gdyby nawet P. J. wykazał, że nie wiedział i mimo dołożenia należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o pokrzywdzeniu wierzycieli - nie zwolniłoby go to od odpowiedzialności wobec powoda.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, że pozostałe do spłaty zadłużenie G. J. (1) z tytułu pożyczek, zabezpieczonych hipotekami obciążającymi nieruchomości składającą się z zabudowanej działki nr (...)/5w 2017r., wynosiło łącznie 156.117,86 zł, a zatem stanowiło około połowy wartości tej nieruchomości wskazanej w umowie darowizny (330.000zł), a więc w przypadku skierowania egzekucji do tej nieruchomości nie tylko wierzyciel hipoteczny uzyskałby zaspokojenie, ale także powód, przynajmniej w znaczącej części, zatem i z tej przyczyny darowizna tej nieruchomości nie może zostać oceniona inaczej niż jako dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela – art. 1025 §1 pkt 5 i 7 k.p.c., zwłaszcza, że dłużniczka nadal regularnie spłaca pożyczki zabezpieczone hipotekami, zatem jej zadłużenie z tytułu pożyczek stale się zmniejsza.

Podsumowując, Sąd Okręgowy stwierdził, że powód wykazał spełnienie wszystkich przesłanek przewidzianych w art. 527 § 1 k.c. do uznania za bezskuteczne umów darowizny nieruchomości i udziałów w spółce (...) dokonanych na rzecz P. J.. Odnośnie do pozostałych, objętych pozwem czynności prawnych, wyjaśnił, że zgodnie z art. 531 § 2 k.c. w przypadku, gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na rzecz której rozporządzenie nastąpiło, jeśli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, albo jeśli rozporządzenie było nieodpłatne. Wyjaśnił też, że rozporządzenie korzyścią uzyskaną przez osobę trzecią, to każda czynność prawna rozporządzająca dokonana przez tę osobę, w wyniku której osoba, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, stała się – co do wymienionej korzyści – następcą prawnym osoby trzeciej (następstwo pod tytułem szczególnym) oraz, że bezpośrednie wystąpienie ze skargą pauliańską przeciwko dalszej osobie może być skuteczne tylko wtedy, gdy osoba ta była w złej wierze, tj. wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo rozporządzenie było nieodpłatne. Podkreślił, że wiedza o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, to rzeczywista wiedza o tym, że dłużnik podjął czynność prawną, w wyniku której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową z pokrzywdzeniem swych wierzycieli oraz, że nie jest wystarczające, że dalszy nabywca korzyści powinien, przy zachowaniu należytej staranności, wiedzieć o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną i bez znaczenia jest jego zamiar, a także, że do oceny wiedzy dalszego nabywcy właściwa jest chwila uzyskania przez niego korzyści majątkowej na skutek rozporządzenia przez osobę trzecią. Podkreślił, że ciężar udowodnienia, że dalszy nabywca, tzw. osoba „czwarta”, na której rzecz osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, jak i że rozporządzenie było nieodpłatne, spoczywa na wierzycielu - art. 6 k.c. Wyjaśnił również, że przez pojęcie odpłatności w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego regulujących roszczenie pauliańskie należy rozumieć w zasadzie pełny ekwiwalent korzyści majątkowej, zatem za czynność nieodpłatną można uznać sprzedaż za symboliczną złotówkę, a za czynność odpłatną – darowiznę obciążoną poleceniem. Przyjął, że do bezpłatności przysporzenia dochodzi zawsze wtedy, gdy osoba trzecia nie otrzymuje pełnego ekwiwalentu za przysporzenie.

Oceniając przesłanki określone w art. 531§2 k.c., Sąd Okręgowy przyjął, że powód wykazał, że sprzedaż udziałów w zabudowanej działce nr (...) dokonana przez obdarowanego nią P. J. na rzecz A. J. (1) była czynnością nieodpłatną w rozumieniu art. 531§2 k.c., co wynikało z porównania wartości działki nr (...) - 330.000 zł i sumy cen wymienionych w umowach sprzedaży udziałów w tej działce, tj. 120.000 zł. Porównanie to wskazywało, że cena nabycia nieruchomości przez A. J. (1) stanowiła 36,36% wartości tej nieruchomości. Zaakcentował, że gdyby nawet odliczyć od wartości działki pozostałe do spłaty pożyczki zabezpieczone hipotekami- łącznie 156.117,86 zł, to wartość nieruchomości obniżyłaby się do 173.882,14zł i pozostawałaby różnica w cenie w wysokości 53.882,14zł, świadcząca o braku ekwiwalentności umowy. Stwierdził, że wartości działki w realiach sprawy nie można pomniejszyć o wartość nakładów, ponieważ pozwani nie wykazali poniesienia nakładów i ich wartości, co więcej A. J. (1) nie może domagać się zwrotu nakładów od P. J.. Odpadł więc zasadniczy element wskazywany przez P. J. i A. J. (1), że na cenę sprzedaży wpływ miały nakłady. Odnośnie drugiego z elementów, który według pozwanych wpłynął na cenę sprzedaży, tj. obciążające nieruchomości hipoteki, Sąd Okręgowy stwierdził, że wysokość hipotek w praktyce nie kreuje ceny sprzedaży nieruchomości, ponieważ po jej zapłacie sprzedawca z ceny płaci swe zobowiązania, co prowadzi do wykreślenia hipotek. Podkreślił, że pozwany P. J. nie zobowiązywał się wobec darczyńcy - G. J. (1) do spłaty w jej imieniu zobowiązań zabezpieczonych hipotekami, a o tym, że hipoteki te nie miały dla niego żadnego znaczenia świadczy to, że G. J. (1) nadal regularnie spłacała swe zobowiązania wobec banku. Podobnie dla A. J. (1) hipoteki nie miały znaczenia, bo umowy sprzedaży udziałów w nieruchomości pomiędzy P. J. a A. J. (1) kwestii tej w żaden sposób nie normowały. Gdyby obciążenie hipoteczne miało wpływ na cenę sprzedaży, to obaj pozwani byłiby zainteresowani spłatą zadłużenia zabezpieczonego hipoteką. Jeśliby więc cena sprzedaży była pomniejszona o wartość zobowiązań wobec banku, to spłaty tych zobowiązań winien dokonać nabywca nieruchomości, czyli A. J. (1), tymczasem zobowiązania te nadal regulowała G. J. (1). Skoro ani nakłady, ani hipoteka nie miały rzeczywistego wpływu na wysokość ceny sprzedaży, więc sprzedaż udziałów była nieodpłatna w rozumieniu art. 531§2 k.c., ponieważ ekwiwalent uzyskany przez sprzedawcę stanowił jedynie część wartości nieruchomości. Konstatacja ta doprowadziła Sąd Okręgowy do uznania, że w tej sytuacji powód nie musiał dowodzić wiedzy A. J. (1) o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużniczki za

bezsukteczną. Niemniej, nawet przyjąwszy, że umowy sprzedaży udziałów w nieruchomości (działce nr (...)) miały charakter odpłatny, to i tak żądanie uznania tych czynności prawnych za bezsukteczne byłoby zasadne z uwagi na domniemanie przewidziane w art. 527 § 3 k.c., ponieważ A. J. (1) jest osobą bliską w stosunku do sprzedawcy P. J., jak i w stosunku do darczyńcy G. J. (1) – jest ich bratem i synem. Stosunki między nimi były i są dobre, utrzymują oni ze sobą ściśle kontakty nie tylko rodzinne, ale i zawodowe - A. J. (1) od 2017r. jest (...) spółki (...), w której G. J. (1) jest prezesem zarządu, a P. J. współnikiem. Można więc domniemać, że w dacie zawarcia umów sprzedaży udziałów w nieruchomości czyli 17 stycznia 2017r. i 31 maja 2017r. A. J. (1) wiedział o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności prawnych zdziałanych pomiędzy dłużniczką, a P. J. za bezsukteczne.

Określone w art. 527 § 3 k.c. domniemanie Sąd Okręgowy zastosował także w odniesieniu do czynności zdziałanych z udziałem pozwanej spółki (...). W dacie wniesienia do tej spółki w formie aportu działki nr (...), czyli 20 lutego 2017r., jej prokurentem i współnikiem był P. J., zaś prezesem zarządu – jego żona O. J., z kolei prezesem drugiego współnika – spółki (...), była G. J. (1), a jednym ze (...) spółki (...). Osoby te nie były skłócone, pozostawały w bliskich, rodzinnych stosunkach, zamieszkiwały w jednym budynku. Nie sposób zatem przyjąć, że Spółka (...) 20 lutego 2017r. nie wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie darowizny działki nr (...) dokonanej przez G. J. (1) za bezsukteczną wobec powoda, ponieważ przy zawarciu umowy przenoszącej własność działki nr (...) na spółkę (...) w organizacji w zamian za objęcie udziałów przez P. J., spółkę (...) reprezentowała G. J. (1), która darując P. J. działkę nr (...), wiedziała, że darowizna ta krzywdzi powoda, znała swoją sytuację finansową, wiedziała o zaległościach podatkowych i prowadzonym przeciwko niej postępowaniu egzekucyjnym, jak i że wyzbycie się tej nieruchomości pozbawi powoda możliwości zaspokojenia wierzytelności. Tak więc zostały spełnione przesłanki przewidziane w art. 531 § 2 k.c. wobec czynności w postaci wniesienia aportu w zamian za objęcie udziałów. Konstatacje te legły u podstaw ubezsuktecznienia wobec powoda umów sprzedaży udziałów w działce nr (...) i umowy przeniesienia własności działki nr (...) na spółkę (...) - na podstawie art. 531 § 2 k.c.

Na koniec Sąd Okręgowy stwierdził, że Spółka (...) miała legitymację bierną jako beneficjent dokonanego przez osobę trzecią rozporządzenia w postaci wniesienia wkładu niepieniężnego w zamian za objęcie udziałów (uchwała Sądu Najwyższego z 21 marca 2001r., III CZP 1/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 143 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2007r., I CSK 221/07, OSNC - ZD 2008, Nr 2, poz. 57). Wyjaśnił, że uznanie za bezsukteczną czynności prawnej dłużnika, przysparzającą korzyść osobie trzeciej, nie zależy od pozostawiania tej korzyści w majątku osoby trzeciej (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2013r., IV CSK 222/13), było więc możliwe dochodzenie przez powoda zarówno - stosownie do art. 531 § 1 k.c. - uznania za bezsukteczną czynności dłużniczki dokonanej z osobą trzecią - P. J., jak i, stosownie do art. 531 § 2 k.c. - uznania za bezsukteczną czynności dokonanej przez osobę trzecią z inną osobą, a więc pomiędzy P. J., a A. J. (1) oraz spółką (...) (wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2017r., I CSK 157/16). Wyjaśnił, że legitymacja bierna G. i J. małżonków J. wynikała z ustanowienia na ich rzecz służebności osobistej. Nadto, stwierdził, że zachowany został termin do wniesienia skargi pauliańskiej przewidziany w art. 534 k.c., ponieważ pierwsza umowa objęta sporem miała miejsce w 2014r., a kolejne umowy były zawarte później, zaś pozew został wniesiony w 2017r., a zatem przed upływem 5 lat.

Kosztami procesu - stosownie do art. 98 § 1 i 3; 109 § 2; 105 § 1 i 99 k.p.c., a także § 2 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r., poz. 1800 ze zm.), a kosztami sądowymi (opłatą od pozwu) - stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 785) – Sąd Okręgowy obciążył powodów. Zestawiając wartość każdej z zaskarżonych umów do wartości przedmiotu sporu, tj. do 980.000 zł obliczył, że: umowa darowizny działki nr (...) na rzecz P. J. – 100.000 zł stanowi 10,20% wartości przedmiotu sporu; umowa darowizny działki nr (...), której uczestnikami byli P. J., G. J. (1) i J. J. (1) – 330.000 zł - 33,67% wartości przedmiotu sporu; umowa przeniesienia udziałów na rzecz P. J. - 100.000 zł stanowi 10,20% wartości przedmiotu sporu; umowa przeniesienia udziałów na rzecz P. J. – 20.000 zł stanowi 2,07% wartości przedmiotu sporu; umowa darowizny udziału w działce nr (...) na rzecz A. J. (1) – 165.000 zł stanowi 16,83% wartości przedmiotu sporu; umowa przeniesienia własności działki nr (...) na rzecz spółki B2 Build– 100.000 zł stanowi 10,20% wartości przedmiotu sporu; a umowa darowizny udziału w działce nr (...) na rzecz A. J. (1) – 165.000 zł stanowi 16,83% wartości przedmiotu

sporu. Przyjął, że koszty powoda obejmują wynagrodzenie pełnomocnika procesowego przed sądem I instancji 10.800 zł oraz w postępowaniu zażaleniowym, przy czym kosztami postępowania zażaleniowego obciążył tylko pozwanych, którzy wnieśli zażalenie - na podstawie art. 105 § 1 k.p.c. W konsekwencji zasądził na rzecz powoda: od pozwanego P. J. 4226,76 zł; od pozwanych P. J., G. J. (1) i J. J. (1) 3636,36 zł; od pozwanego A. J. (1) 5435,28 zł, a od spółka (...) - 2901,60zł oraz nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonej opłaty od pozwu: od P. J. 4.534,43 zł; od P. J., J. J. (1) i G. J. (1) - 6.794,61 zł; od A. J. (1) - 6.792,60 zł; a od (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. - 2.058,36 zł.

Apelację od wyroku wnieśli pozwani, domagając się jego zmiany przez oddalenie powództwa w całości, a alternatywnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Wnieśli również o zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu za obie instancje. Zarzucili Sądowi Okręgowemu nierozpoznania istoty sprawy wskutek nierozpoznania wszystkich merytorycznych zarzutów, w szczególności czy istnieje związek przyczynowy między czynnością dłużniczki G. J. (1) polegającej na zbyciu nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...) a niewypłacalnością tej dłużniczki i w konsekwencji z pokrzywdzeniem wierzyciela. Zarzucili również naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

a) art. 233§1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na błędnym ustaleniu faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i wyciągnięcie błędnych wniosków, a także na odmowie wiarygodności i mocy dowodowej zeznaniom P. J., G. J. (1), J. J. (1) i O. J. jedynie, dlatego że są to osoby bliskie, chociaż ich zeznania są logiczne, wzajemnie się uzupełniają i nie stoją w sprzeczności z istotną częścią materiału dowodowego zebranego w sprawie, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego ustalenia, że;

- P. J. znał wyniki postępowania kontrolnego prowadzonego w przedsiębiorstwie (...) już w listopadzie 2014 r.,
- zarzuty w postępowaniu karnym skarbowym zostały postawione G. J. (1) i P. J. 29 października 2014r., podczas zostały one postawione pozwanym dopiero 21 stycznia 2015r.,
- G. J. (1) działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli i jej zamiarem było wyzbycie się majątku, aby uniemożliwić zaspokojenie zobowiązań podatkowych, podczas gdy twierdzenia te nie znajdują oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym,
- pozwani mieli wiedzę o istnieniu zobowiązań podatkowych G. J. (1),
- pozwani wiedzieli o działaniu G. J. (1) ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli,
- przyczyną dokonania rozporządzeń majątkiem przez G. J. (1) nie była potrzeba opieki nad nią i jej mężem z uwagi na ich wiek i stan zdrowia, ani chęć nagrodzenia P. J. i zamiar rozrządzenie majątkiem na wypadek śmierci, lecz chęć wyzbycia się majątku w celu pokrzywdzenia wierzycieli,
- A. J. (1) wiedział o darowiźnie nieruchomości i udziałów w spółce (...) z chwilą ich dokonania, a także o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności G. J. (1) za bezskuteczne,
- G. J. (1) dowiedziała się o zaległościach podatkowych już w październiku 2014r.,
- O. J. wiedziała o kontroli skarbowej i postępowaniach karnych skarbowych, w tym o przedstawieniu zarzutów G. J. (1) i P. J.,
- (...) (...) sp. z o.o. wiedziała, że doszło do pokrzywdzenia powoda jako wierzyciela, znała sytuację finansową dłużniczki G. J. (1), wiedziała o jej zadłużeniu i prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym, wiedziała, że zamiarem dłużniczki było wyzbycie się majątku, aby pozbawić powoda możliwości zaspokojenia swej wierzytelności, a zatem o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności G. J. (1) za bezskuteczne,

- G. J. (1) zdawała sobie sprawę z konsekwencji zakwestionowania przez organ podatkowy ksiąg rachunkowych dlatego, że w postępowaniu kontrolnym miała fachowego pełnomocnika, któremu został doręczony protokół badania ksiąg, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na ustalenie, czy pełnomocnik informował ją o fakcie doręczenia tego protokołu i o ewentualnych konsekwencjach zakwestionowania tych ksiąg
- wszyscy członkowie rodziny dzielili się informacjami odnośnie przebiegu kontroli, przebiegu dochodzenia, wskazaniami udzielanymi przez pełnomocnika ustanowionego przez G. J. (1), podczas gdy faktów takich nie można wywieść ze zgromadzonego materiału dowodowego,
- dokonując zaskarżonych czynności prawnych dłużniczka zdawała sobie sprawę z rozmiaru zaległości podatkowych, miała wiedzę o transakcjach nie uznanych przez organ podatkowy, znała zarzuty kierowane przeciwko niej, podstawę prawną i przyczynę wszczęcia dochodzenia o przestępstwo skarbowe, miała pełną świadomość następstw wyników kontroli zawartych w protokole badania ksiąg, podczas gdy nie wynika to ze zgromadzonego materiału dowodowego;

b) art. 278§1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez oparcie ustaleń faktycznych mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, wymagających wiadomości specjalnych, nie na dowodzie z opinii biegłego, lecz na dokumentach i własnych wyliczeniach, co doprowadziło do niemiarodajnego ustalenia wartości rynkowej nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...), a w konsekwencji niemiarodajnego ustalenia, czy powód uzyskałby zaspokojenie swojej wierzytelności, czy dokonana czynność istotnie krzywdzi wierzyciela, czy wymagany ustawą związek przyczynowy pomiędzy darowizną, a pokrzywdzeniem rzeczywiście istnieje, a także czy P. J. uzyskał pełny ekwiwalent za sprzedane A. J. (2) udziały w tej nieruchomości i że czynności te były nieodpłatne w rozumieniu art. 531 § 2 k.c.

c) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278§1 k.p.c. przez oddalenie wniosków dowodowych pozwanych o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych: w celu ustalenia wartości nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...), biorąc pod uwagę ustanowione na tej nieruchomości hipoteki oraz w celu ustalenia wartości 145 udziałów w (...) sp. z o.o. w sytuacji, gdy dowody te były niezbędne do oceny zasadności powództwa, a ich ustalenie wymagało wiadomości specjalnych;

d) art. 222 k.p.c. przez nie wydanie w stosunku do pozwanych G. J. (1) i J. J. (1) postanowienia w przedmiocie zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej, którego uwzględnienie uzasadniałoby odrzucenie pozwu,

e) art. 328 § 2 k.p.c. przez wadliwe sporządzenie przez Sąd Okręgowy uzasadnienia wyroku w zakresie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia, a także nierozpoznanie wszystkich zarzutów strony pozwanej, w szczególności zarzutu braku związku przyczynowego między zaskarżonymi czynnościami, a niewypłacalnością dłużniczki i pokrzywdzeniem powoda oraz zarzutu braku legitymacji procesowej biernej po stronie poszczególnych pozwanych w odniesieniu do poszczególnych żądań pozwu.

Nadto, pozwani podnieśli zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, a to:

a) art. 70 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa przez nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia zobowiązań dłużniczki z tytułu podatku od towarów i usług za okres od kwietnia do grudnia 2009r. w sytuacji, gdy na skutek upływu czasu zobowiązanie podatkowe G. J. (1) za ten okres wygasły z mocy prawa,

b) art. 527 § 1- 3 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji:

- uwzględnienie powództwa mimo, że wierzytelność powoda nie istnieje, ponieważ wygasła wskutek przedawnienia,
- uwzględnienie powództwa mimo niewystąpienia przesłanek, o których mowa w tej regulacji, ponieważ czynności prawne G. J. (1) nie zostały dokonane z pokrzywdzeniem wierzyciela, G. J. (1) nie działała ze świadomością

pokrzywdzenia wierzycieli, a wskutek dokonania darowizn na rzecz syna P. J. nie stała się niewypłacalna, ani nie stała się niewypłacalna w wyższym stopniu,

- uznanie umowy darowizny zawartej 18 listopada 2014 r. mocą, której G. i J. małżonkowie J. darowali P. J. nieruchomości położoną w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...), za bezskuteczną w stosunku do powoda, podczas gdy nie zrealizowała się wskazana w art. 527 § 2 k.c. przesłanka pozwalająca na uwzględnienie skargi pauliańskiej, gdyż nieruchomość ta była i jest obciążona hipotecznie, a wartość hipotek znacznie przewyższa wartość nieruchomości, w konsekwencji czego powód nie mógłby z nieruchomości tej uzyskać zaspokojenia swojej wierzytelności,
- zaniechanie zbadania wystąpienia przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela przez odstąpienie od ustalenia, czy w przypadku braku zawarcia umowy darowizny w dniu 18 listopada 2014r. mającej za przedmiot nieruchomości położoną w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...), powód faktycznie zostałby zaspokojony w wyniku egzekucji z tej nieruchomości,
- uwzględnienie powództwa mimo braku związku przyczynowego między czynnością prawną pozwanego P. J. i dłużniczki G. J. (2), niewypłacalnością dłużniczki i w konsekwencji pokrzywdzeniem wierzyciela, w tym w szczególności w zakresie uwzględniającym powództwo co do obu darowanych P. J. 18 listopada 2014r. nieruchomości położonych w Z.,
- uwzględnienie powództwa w stosunku do wszystkich pozwanych w sytuacji, gdy żądanie pozwu zostało sformułowane w taki sposób, że każdy z pięciu pozwanych został pozwany w sprawie o uznanie za bezskuteczne wszystkich wymienionych w pozwie czynności prawnych mimo, że nie posiadali oni biernej legitymacji procesowej odnośnie do wszystkich czynności, zatem sąd winien był oddalić powództwo w stosunku do poszczególnych pozwanych w odniesieniu do czynności, na mocy których nie nabyli żadnego składnika majątkowego i zasądzić na ich rzecz od powoda koszty procesu,

c) art. 528 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że umowy sprzedaży z 17 stycznia i 31 maja 2017r., mocą, których P. J. sprzedał A. J. (1) udziały wynoszące 1/2 części nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...) były nieodpłatne,

d) art. 529 k.c. przez przyjęcie domniemania, że w chwili dokonania darowizn G. J. (1) działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, w sytuacji, gdy nie była ona wówczas niewypłacalna; a także błędne przyjęcie, że strona pozwana nie obaliła domniemania działania G. J. (1) ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli w sytuacji, gdy strona pozwana obaliła to domniemanie;

e) art. 531§2 k.c. przez:

- przyjęcie, że sprzedaż przez P. J. A. J. (1) udziałów w nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...) była nieodpłatna w rozumieniu art. 531§2 k.c. i powód zwolniony był od obowiązku dowodzenia wiedzy A. J. (1) o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności G. J. (1) za bezskuteczną w sytuacji, gdy sąd nie przeprowadził dowodu na okoliczność, czy cena sprzedaży tych udziałów stanowiła pełny ekwiwalent za sprzedane udziały w tej nieruchomości, ponieważ oparł się wyłącznie na cenach wskazanych przez strony w aktach notarialnych przenoszących jej własność, to jest w umowie darowizny zawartej pomiędzy G. J. (1) i P. J. oraz w umowach sprzedaży udziałów tej nieruchomości zawartych pomiędzy P. J. i A. J. (1), nie przeprowadził natomiast żadnego dowodu mającego na celu ustalenie rzeczywistej wartości z uwzględnieniem obciążeń hipotecznych i dokonanych przez A. J. (1) nakładów;

- przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przy ustaleniu przesłanek przewidzianych w tym przepisie dopuszczalne jest stosowanie domniemań pauliańskich, w tym domniemania przewidzianego w art. 527 § 3 k.c. w sytuacji, gdy domniemanie to nie ma zastosowania, ponieważ powód winien wykazać wiedzę osoby „czwartej” o wszystkich okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, w tym wiedzę o istnieniu

i wysokości wierzytelności powoda wobec dłużnika i wiedzę o tym, że czynność dłużnika była podjęta z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli,

- przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że powód mógł dochodzić uznania za bezskuteczne czynności dłużniczkę dokonane z P. J., jak i uznania za bezskuteczne czynności dokonane przez osobę trzecią z inną osobą (osobą „czwartą”), a więc pomiędzy P. J. i A. J. (1) oraz spółką B. B., podczas, gdy właściwa wykładnia tego przepisu prowadzi do wniosku, że w sytuacji zbycia korzyści przez osobę trzecią legitymację bierną w procesie pauliańskim ma tylko ostatni nabywca korzyści, tj. osoba „czwarta”, ponieważ na taką legitymację wyraźnie wskazuje art. 531 § 2 k.c.; w konsekwencji czego Sąd Okręgowy błędnie uznał, że P. J. posiada legitymację procesową bierną w zakresie niektórych roszczeń pozwu;

f) art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie i uznanie zasadności roszczenia powoda, w sytuacji gdy dochodzone przez powoda roszczenie przeciwko pozwanym jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i zasadami współzycia społecznego w sytuacji, gdy mimo nieuwzględnienia zarzutu zobowiązań podatkowych dłużniczki przez organy podatkowe i sądy administracyjne, na skutek uchwały składu 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 18 marca 2019r. I FSP 13/18, zobowiązania te zostałyby uznane za przedawnione, ponieważ istotą przedawnienia uregulowanego w art. 70 ustawy z 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa jest to, że na skutek upływu czasu zobowiązanie podatkowe wygasa z mocy prawa, natomiast pozwani w niniejszej sprawie, za wyjątkiem G. J. (1), nie byli uczestnikami postępowań przed organami podatkowymi i sądami administracyjnymi, zatem nie mieli możliwości podniesienia zarzutu przedawnienia.

Odwołując się do regulacji art. 5 k.c. podnieśli zarzut nadużycia prawa przez powoda poprzez żądanie uznania czynności prawnych G. J. (1) za bezskuteczne w sytuacji, gdy dochodzone przez powoda roszczenie przeciwko pozwanym jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i zasadami współzycia społecznego, ponieważ na skutek uchwały składu 7 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z 18 marca 2019r. I FSP 13/18 zobowiązania podatkowe dłużniczki zostałyby uznane za przedawnione, jako że istotą przedawnienia uregulowanego w art. 70 ustawy z 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa jest to, że na skutek upływu czasu zobowiązanie podatkowe wygasa z mocy prawa, natomiast pozwani, za wyjątkiem G. J. (1), nie byli uczestnikami postępowań przed organami podatkowymi i sądami administracyjnymi, zatem nie mieli możliwości podniesienia zarzutu przedawnienia zobowiązań podatkowych dłużniczki. Na podstawie art. 380 k.p.c. wnieśli o rozpoznanie postanowienia Sądu Okręgowego, które nie polegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj. postanowienia z 14 maja 2019r. o oddaleniu wniosków pozwanych o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych, który to dowód w ocenie pozwanych miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w związku z czym ponowili wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych sądowych:

- w celu ustalenia wartości rynkowej nieruchomości stanowiącej przedmiot darowizny z 18 listopada 2014 r., położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...) na dzień zaskarżenia tej czynności skargą pauliańską oraz na dzień zawarcia umowy darowizn, biorąc pod uwagę ustanowione na tej nieruchomości hipoteki; a nadto w celu porównania wartości rynkowej tej nieruchomości z wysokością niespłaconego zadłużenia zabezpieczonego hipotekami oraz w celu ustalenia czy powód uzyskałby zaspokojenie swojej wierzytelności, choćby w części, biorąc pod uwagę kolejność zaspakajania wynikającą z art. 1025 k.p.c. i art. 115 u.p.e.a.
- w celu ustalenia wartości rynkowej przedmiotu umów sprzedaży z 17 stycznia i 31 maja 2017r., tj. udziałów po 1/2 części w nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...), na dzień zawarcia tych umów, biorąc pod uwagę ustanowione na tej nieruchomości hipoteki, a także obciążającą tę nieruchomość służebność osobistą dożywotniego i bezpłatnego mieszkania w całym budynku mieszkalnym z prawem współkorzystania ze wszystkich pomieszczeń i urządzeń służących do wspólnego użytku mieszkańców domu i budynku gospodarczego oraz poczynionych przez A. J. (1) nakładów na tę nieruchomość;

- w celu ustalenia wartości 145 udziałów w (...) sp. z o.o. na 18 listopada 2014r. oraz na dzień wytoczenia powództwa, biorąc pod uwagę, że Spółka ta posiadała 200 udziałów w (...) (...) sp. z o.o. o wartości nominalnej 2 000 000 zł oraz biorąc pod uwagę wartość przedsiębiorstwa (...) (...) sp. z o.o.

Powód wniósł o oddalenie apelacji jako całkowicie bezzasadnej i zasądzenie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Najdalej idący zarzut braku rozpoznania zarzutu niedopuszczalności drogi sądowej w odniesieniu do wszystkich pozwanych odrębnym postanowieniem nie mógł wzruszyć zaskarżonego wyroku. Kwestię dopuszczalności drogi sądowej Sąd może bowiem zbadać na każdym etapie postępowania i nawet w toku postępowania apelacyjnego na tej podstawie odrzucić pozew. Podstawa do odrzucenia pozwu jednakże nie zachodziła. Sąd Okręgowy odniósł się do kwestii dopuszczalności drogi sądowej w motywach zaskarżonego wyroku, trafnie przyjmując, że od 2002r. w orzecznictwie sądowym powszechnie i jednolicie przyjmowane jest stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 28 października 2010r. II CSK 227/10 (OSNC – Zb. dodatki 2011, nr 1, poz. 23), podsumowującego dotychczasowy dorobek orzecniczy, że skarga pauliańska znajduje zastosowanie dla ochrony należności podatkowych. Stanowisko to znalazło oparcie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 18 kwietnia 2018r. K 52/16 (OTK-A 2018/28), przesądzającym, że art. 527 § 1 k.c. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do ochrony należności publicznoprawnych, jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trafnie też Sąd Okręgowy przyjął, że powód jako wierzyciel podatkowy był legitymowany czynnie do wystąpienia przeciwko pozwanym ze skargą pauliańską. Wbrew wywodom apelacji, Sąd Okręgowy nie tylko miał pełne podstawy ku temu, by przyjąć, że zobowiązanie podatkowe dłużniczki G. J. (1) z tytułu podatku od towarów i usług za miesiące kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień, październik, listopad i grudzień 2009r. nie wygasły w drodze przedawnienia, co ustalenie takie musiał uczynić elementem podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, ponieważ brak przedawnienia tych zobowiązań podatkowych (a przesłankowo skuteczność zawiadomienia o zawieszeniu biegu przedawnienia) została przesądzona wiążąco dla rozstrzygnięcia sprawy w toku postępowania podatkowego - decyzją Dyrektora Urzędu (...) w K. i decyzją Dyrektora Izby Skarbowej w K., a następnie w toku postępowania sądowno-administracyjnego przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w G., jak również Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie. Sąd powszechny związany jest decyzjami organów podatkowych i prawomocnymi wyrokami sądów administracyjnych i nie ma kognicji do ich podważania. Zobowiązania podatkowe wygasają z mocy samego prawa, w szczególności z chwilą upływu przewidzianego ustawą Ordynacja podatkowa pięcioletniego terminu, liczonego od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku. Podatek od towarów i usług rozliczany jest w okresach miesięcznych, a płatny do dnia 25 następnego miesiąca. Za grudzień 2009r. G. J. (1) miała zapłacić podatek do 25 stycznia 2010r., zatem termin przedawnienia zobowiązanie podatkowego za ten miesiąc upłynąłby dopiero 31 grudnia 2015r. (a nie 31 grudnia 2014r.). Przed upływem tego terminu zostały jej przedstawione zarzuty w postępowaniu karnym skarbowym, tym samym nawet argumentacja zawarta w apelacji nie wzrusza konstatacji, że zobowiązanie G. J. (1) za grudzień 2009r. nie uległo przedawnieniu. Natomiast termin przedawnienia zobowiązań podatkowych za miesiące od kwietnia do listopada 2009r. upłynąłby 31 grudnia 2014r., gdyby nie został przerwany, ponieważ 10 listopada 2014r. (a zatem przed upływem terminu przedawnienia) dłużniczka osobiście odebrała zawiadomienie od Naczelnika (...) w C. z 4 listopada 2014r. zawiadamiające o zawieszeniu z dniem 28 października 2014r. biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych za okres od kwietnia do grudnia 2009r. w związku ze wszczęciem postępowania karnego skarbowego dotyczącego tych zobowiązań. Dyrektor Izby Skarbowej w K. w decyzji z 30 października 2015r., rozpatrując odwołanie G. J. (1) od decyzji Dyrektora Urzędu (...) w K. z 30 marca 2015r. określającej zobowiązania podatkowe dłużniczki z tytułu podatku od towarów i usług za miesiące od kwietnia do grudnia 2009r. stwierdził, że wymóg zawiadomienia G. J. (1) o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia tych zobowiązań został spełniony. Odwołał się w tej materii do wykładni art. 70§ 6 Ordynacji podatkowej zaprezentowanej przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 17 lipca 2012r. P 30/11, który nie zdecydował się na powiązanie skutku w postaci zawieszenia terminu przedawnienia zobowiązania podatkowego z dokonaniem konkretnej czynności

procesowej, czy też z prowadzeniem konkretnej fazy postępowania karnego skarbowego, kładąc jedynie nacisk na obowiązek poinformowania podatnika o fakcie zawieszenia biegu terminu przedawnienia. Stanowisko Dyrektora Izby Skarbowej, że dla zawieszenia biegu przedawnienia nie było konieczne przedstawienie dłużnicze zarzutów w postępowaniu karnym skarbowym, lecz wystarczające było, że została ona przed upływem terminu przedawnienia poinformowana o wszczęciu postępowania karnego skarbowego zostało podzielone przez rozpatrujący skargę na tę decyzję WSA, a następnie przez rozpatrujący skargę kasacyjną NSA. Ponadto zarzut nieistnienia wiarygodności powoda niweczy treść administracyjnych tytułów wykonawczych wystawionych przeciwko dłużnicze w oparciu o przywołaną wyżej decyzję podatkową Dyrektora Urzędu (...) w K. z 30 marca 2015r. Tytuły te mają przymiot dokumentów urzędowych, zatem w sposób niepodważalny w rozpatrywanej sprawie wykazują istnienie i wysokość zaległości podatkowych dłużniczki G. J. (1).

Nie mógł odnieść skutku również zarzut braku legitymacji wszystkich pozwanych w odniesieniu do niektórych czynności fraudacyjnych. Pozwani wywodzili, że powództwo powinno zostać oddalone w stosunku do nich w odniesieniu do czynności, na mocy których nie nabyli składników majątkowych, których właścicielką przed 18 listopada 2014r. była dłużniczka G. J. (1). Niemniej intencją powoda wyrażoną w pozwie, a dodatkowo wyjaśnioną w pismach z 8 października 2018r. i 30 maja 2019r. nie było pozwanie każdego z pięciu pozwanych o ubezskuteczenie wszystkich wskazanych w pozwie czynności prawnych. Zgodzić się jednakże trzeba z wywodami apelacji, że w literaturze i orzecznictwie pojawiły się rozbieżności dotyczące podmiotowego i przedmiotowego ukształtowania roszczenia pauliańskiego w razie zbycia korzyści przez osobę trzecią w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. i następnie serii rozporządzeń tą korzyścią na rzecz kolejnych następców prawnych szczególnych (art. 531 § 2 k.c.) oraz, że utrzymało się stanowisko, że legitymację bierną ma wtedy ostatni nabywca korzyści (następca szczególny), ponieważ na taką legitymację wyraźnie wskazuje art. 531 § 2 k.c.; wierzyciel ma zatem w sytuacji takiej możliwość bezpośredniego wystąpienia przeciwko osobie „czwartej” o ubezskuteczenie czynności na mocy której nabyła składnik majątkowy dłużnika powoda (w takim procesie sąd zobligowany jest badać przesłankowo podstawy ubezskuteczenia także czynności dokonanej z udziałem osoby „trzeciej”; wyrok Sądu Apelacyjnego z 4 listopada 2019r. (...)). Niemniej możliwość ta nie wyłącza dopuszczalności wystąpienia z powództwem pauliańskim przeciwko osobie trzeciej, ani dopuszczalności jednoczesnego skierowania powództwa przeciwko osobie trzeciej i czwartej przy objęciu żądaniem pozwu kolejno podjętych czynności fraudacyjnych. Trafnie też Sąd Okręgowy wyjaśnił, że legitymacja bierna G. J. (1) i J. J. (1) wynikała z ustanowienia na ich rzecz służebności osobistej jedną z zaskarżonych czynności.

Nie znajdował uzasadnienia podniesiony przez apelujących zarzut naruszenia reguł swobodnej oceny dowodów. W swoich judykatach Sąd Najwyższy wielokrotnie stwierdzał, że „jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 k.p.c. i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona” (zob. m.in. wyroki SN z dnia 27 września 2002r., sygn. akt IV CKN 1316/00 oraz sygn. akt II CKN 817/00, niepubl.). Takich elementów brak w uzasadnieniu tego zarzutu apelacji. Zasadnie jedynie G. J. (1) i P. J. podnoszą, że z postanowieniem o przedstawieniu zarzutów karnych skarbowych z 29 października 2014r. zostali zapoznani dopiero 21 stycznia 2015r., niemniej okoliczności ta nie wzrusza trafności dokonanej przez Sąd Okręgowy subsumpcji prawnej w świetle pozostałych, prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych.

W szczególności Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że przebieg prowadzonych w stosunku do dłużniczki postępowań - kontrolnego (podatkowego) i przygotowawczego (karnego skarbowego), jak również powiązania rodzinne pozwanych osób fizycznych, a także powiązania tych osób z pozwaną Spółką B. B., oceniane przez pryzmat domniemań pauliańskich, podważały wiarygodność zeznań pozwanych, jednoznacznie wskazując, że objęte pozwem czynności zostały dokonane ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Domniemanie określone w art. 527§3 k.c. uprawniało do przyjęcia, że G. J. (1) dokonując darowizny na rzecz syna P. J. działała ze świadomością pokrzywdzenia

wierzycieli. Domniemania tego pozwani nie zdołali obalić. Przeciwnie, wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego potwierdziły, że darowizny te zostały dokonane przez dłużniczkę ze świadomością pokrzywdzenia powoda jako wierzyciela. Postępowanie kontrolne zostało przeciwko dłużniczce wszczęte 5 grudnia 2013r., przedmiotem kontroli była rzetelność deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowość obliczania i wpłacania podatku od towarów i usług za 2009r. Przy czym wcześniej u kontrahentów dłużniczki toczyły się postępowania kontrolne, których przedmiotem były transakcje obrotu stałą dokonywane z udziałem dłużniczki, o których to postępowaniach pozwani P. J., G. J. (1), J. J. (1) i A. J. (1) wiedzieli, bo byli w ich toku przesłuchiwanymi w charakterze świadków. Przede wszystkim jednakże dla oceny stanu świadomości dłużniczki miał fakt, że uczestniczyła w prowadzonym przeciwko niej postępowaniu kontrolnym, 26 czerwca 2014r. udzieliła radcy prawnemu pełnomocnictwa do reprezentowania jej w tym postępowaniu, a 7 listopada został jej doręczony (do rąk profesjonalnego pełnomocnika) protokół badania ksiąg, który stosownie do art. 193 Ordynacji podatkowej sporządza się, gdy księgi są prowadzone w sposób nierzetelny lub wadliwie. Nie sposób przyjąć, że nie zapoznała się z treścią tego protokołu, jak i by nie wiedziała, że skutkiem uznania za nierzetelną ewidencji zakupu prowadzonej dla celów rozliczenia podatku od towarów i usług będzie określenie prawidłowej wysokości podatku od towarów i usług przez organ podatkowy. Zasady rozliczania podatku od towarów i usług i określania jego wysokości są bowiem znane każdemu przedsiębiorcy. Dłużniczka G. J. (1) jako doświadczony przedsiębiorca musiała je znać, jak i znać skutki wprowadzenia do ewidencji zakupu nierzetelnej faktury VAT, i to nawet bez zasięgnięcia porady prawnej. Nadto, 10 listopada 2014r. odebrała zawiadomienie Naczelnika (...) w C. o zawieszeniu z dniem 28 października 2014r. biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od towarów i usług za okres od kwietnia do grudnia 2009r. w związku ze wszczęciem postępowania karnego skarbowego w sprawie przestępstwa dotyczącego tych zobowiązań. W tych okolicznościach nie może budzić wątpliwości, że dokonując darowizn nieruchomości w dniu 18 listopada 2014r., a 28 listopada i 2 grudnia 2014r. darowizn udziałów wiedziała o obciążających ją zaległościach podatkowych. Sąd Okręgowy miał pełne podstawy ku temu, by przyjąć, że do wyzbycia się tych składników majątkowych nie motywował jej stan zdrowia, wiek, chęć zapewnienia sobie opieki, czy nagrodzenia syna P. J.. Darowizn tych składników dokonała na przestrzeni niespełna 2 miesięcy od powzięcia wiadomości o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych z tytułu podatku od towarów i usług za 2009r., a wskutek ich dokonania stała się niewypłacalna, o czym niezbicie świadczy to, że w toku prowadzonego przeciwko niej postępowania egzekucyjnego nie wskazała żadnego składnika majątkowego, z którego powód mógłby się zaspokoić.

Sąd Okręgowy miał też pełne podstawy ku temu, by przyjąć, że także pozwany P. J. zarówno przyjmując darowizny nieruchomości od rodziców, jak i przenosząc 17 stycznia i 31 maja 2017r., udziały w prawie własności nieruchomości zabudowanej na brata, a nieruchomości niezabudowanej 20 lutego 2017r. na (...), sp. z o.o. w organizacji miał świadomość działania z pokrzywdzeniem powoda oraz, że świadomość taką miał też A. J. (1) i osoby uprawnione do reprezentacji B. B., sp. z o.o., będąc stronami zaskarżonych czynności. P. J. pomagał G. J. (1) w prowadzeniu działalności gospodarczej, będąc jej pełnomocnikiem stale z nią współpracował i współdziałał i to on zajmował się częścią działalności gospodarczej, z którą związane było powstanie objętych sporem zaległości podatkowych. Łączący go z G. J. (1) stosunek pełnomocnictwa implikował przyjęcie, że wiedział o prowadzonej u niej kontroli skarbowej, protokole badaniu ksiąg i jego wyniku, jak również o zawieszeniu biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych za okres od kwietnia do grudnia 2009r. Nie bez znaczenia pozostaje, że P. J. 16 i 25 września 2013r. reprezentując PPHU (...) uczestniczył w czynnościach sprawdzających w związku z postępowaniem kontrolnym prowadzonym przez Dyrektora Urzędu (...) w K. w spółce (...) i zarówno on, jak i A. J. (1) przed 18 listopada 2014r. byli przesłuchiwanymi w charakterze świadków w toku postępowań kontrolnych prowadzonych u tego podmiotu i innych podmiotów, które wystawiły zakwestionowane faktury dokumentujące sprzedaż G. J. (1) prętów żebrowanych. Nie sposób przyjąć, by pozwani jako synowie podatkniczki, obaj pracujący w jej firmie nie zainteresowali się przyczynami prowadzenia tej kontroli, a skutek zakwestionowania faktur sprzedażowych w postaci prawidłowego wymiaru podatku powinien być dla P. J. i A. J. (1) oczywisty. Nadto, P. J. zbył składniki majątkowe uzyskane od dłużniczki w drodze darowizn po 21 stycznia 2015r., a zatem po przedstawieniu mu zarzutu karalnego pomocnictwa G. J. (1) w podaniu nieprawdy w deklaracjach podatkowych VAT-7 za miesiące od kwietnia do grudnia 2009r. odnośnie do wysokości podatku naliczonego za te miesiące przez przedłożenie nierzetelnych co najmniej 32 faktur VAT,

dokumentujących transakcje, które nie zostały faktycznie dokonane, co skutkowało narażeniem na uszczuplenie należności publicznoprawnej z tytułu podatku od towarów i usług w łącznej kwocie nie niższej niż 227 379 zł.

Nie zasługuje na uwzględnienie również zarzut dotyczący naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. związany z pominięciem dowodu z opinii biegłego zgłoszonego w celu ustalenia wartości udziałów pozwanej G. J. (1) w spółce (...) oraz wartości nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...). Sąd Okręgowy zasadnie ocenił te wnioski jako zbędne dla rozstrzygnięcia i zgłoszone jedynie dla zwłoki. W dacie wniesienia pozwu G. J. (1) nie posiadała już żadnych udziałów w tej Spółce, dlatego też pozwani nie mogą zasadnie twierdzić, że powód mógłby z tych udziałów zaspokoić swe roszczenia. Udziały te dłużniczka zbyła w relatywnie krótkim odstępie czasu po darowaniu P. J. obu posiadanych nieruchomości (100 udziałów po 10 dniach, a 20 udziałów po ok. 1,5 miesiąca) i nie posiadała ich już w czasie prowadzenia przeciwko niej postępowania egzekucyjnego, które z tej przyczyny okazało się bezskuteczne. Ponadto, wartość tych udziałów, oszacowana przez dłużniczkę i P. J. w umowach darowizny łącznie na 120.000zł, nie była przez powoda kwestionowana, a kwestionowanie jej przez strony umowy darowizny w toku procesu, bez racjonalnego i przekonującego wyjaśnienia przyczyn, dla których wartość udziałów mogłaby odbiegać od ich rzeczywistej wartości rynkowej, nie uzasadnia badania w rozpatrywanej sprawie wartości rynkowej tych udziałów. Twierdzenie pozwanych, że fakt posiadania przez dłużniczkę udziałów w Spółce (...) po 18 listopada 2014r. i wartość tych udziałów świadczyła o wypłacalności dłużniczki wobec powoda w świetle bezskuteczności prowadzonej w stosunku do niej egzekucji jest nieuprawnione.

Trafnie też Sąd Okręgowy pominął dowód z opinii biegłych w celu ustalenia wartości nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...). Jej wartość została określona w umowie darowizny z 18 listopada 2014r. na 330 000 zł. Pozwani nie przytoczyli żadnych okoliczności, które wskazywałyby na to, że rzeczywista wartość tej nieruchomości była inna. Nie tylko nie wykazali, co nawet nie wskazali nakładów jakie A. J. (2) rzekomo poczynił na tę nieruchomość, a jako, że z roszczeniem o zwrot nakładów A. J. (2) mógłby wystąpić jedynie przeciwko osobom, które były właścicielami nieruchomości w czasie poczynienia tych nakładów – dowód z opinii biegłego sądowego w celu oszacowania wartości tych nakładów był całkowicie irrelevantny dla rozstrzygnięcia. Sąd Okręgowy trafnie zestawił wartość nieruchomości z wysokością pozostałego do spłaty zadłużenia hipotecznego obciążającą tę nieruchomość, wynoszącego 156 117, 86zł, jak i z faktem, że dłużniczka regularnie spłaca dług hipoteczny i trafnie przyjął, że nabywając tę nieruchomość P. J. uzyskał korzyść majątkową kosztem majątku dłużniczki.

Bezzasadne są też twierdzenia pozwanych, że w związku z faktem, że darowane P. J. 18 listopada 2014r. nieruchomości stanowiły składniki majątku wspólnego G. i J. J. (1), czynnością krzywdzącą powoda mogła być co najwyżej połowa wartości tych nieruchomości. Zgodnie bowiem z art. 29 Ordynacji podatkowej w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność wynikająca z zobowiązań podatkowych obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika jego małżonka. W związku z tym Skarb Państwa może żądać na podstawie art. 527 § 1 kodeksu cywilnego uznania za bezskuteczną czynności prawnej dokonanej przez obu małżonków dotyczącej ich majątku wspólnego (uchwała Sądu Najwyższego z 12 maja 2011 r. III CZP 19/ 11; OSNC 2011 nr 12 poz. 132).

Wbrew wywodom apelującej, spełnione też zostały pozostałe przesłanki uwzględnienia skargi pauliańskiej. Dokonane przez dłużniczkę darowizny nieruchomości i udziałów na rzecz syna P. J. miały przymiot czynności fraudacyjnych, ponieważ spowodowały one stan niewypłacalności dłużniczki. Gdyby dłużniczka była wypłacalna to prowadzone przeciwko niej postępowanie egzekucyjne byłoby skuteczne. Postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużniczce jest bezskuteczne, ponieważ w relatywnie krótkim okresie czasu (ok.1,5 miesiąca) wyzbyła się ona wszystkich składników majątkowych, z których powód mógłby się zaspokoić. Niewypłacalność ta istniała (utrzymywała się) w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, w chwili wydania zaskarżonego wyroku, pozwani nie wykazali by stan ten uległ zmianie w toku postępowania apelacyjnego. Między stanem niewypłacalności dłużniczki a zaskarżonymi czynnościami istniał zatem i nadal istnieje związek przyczynowy.

Na pełną aprobatę zasługują też ustalenia Sądu Okręgowego dotyczące braku ekwiwalentności umów sprzedaży przez P. J. A. J. (1) udziałów w nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą numer (...). W szczególności prawidłowe jest stanowisko Sądu Okręgowego, że pozwanym nie udało się obalić domniemania statuowanego w art. 527 § 3 k.c. w odniesieniu do wiedzy A. J. (3) i osób wchodzących w skład zarządu Spółki B. B. o krzywdzącym charakterze umów sprzedaży. Zaskarżone umowy z A. J. (1) i Spółką (...) zostały zawarte w 2017r., tak więc już po przedstawieniu zarzutów G. J. (1) i P. J., po wydaniu decyzji stwierdzającej zobowiązanie podatkowe G. J. (1), jak i również po wystawieniu przeciwko G. J. (1) tytułów wykonawczych i po wszczęciu przeciwko niej postępowania egzekucyjnego. Sąd Okręgowy trafnie, odwołując się do powiązań zawodowych i rodzinnych oraz do dobrych relacji między członkami rodziny J., przyjął, że informacje o tak doniosłych wydarzeniach, jak kontrola skarbowa w firmie (...), prowadzenie postępowań karnych skarbowych przeciwko G. J. (1) i P. J. musiały być przedmiotem rozmów członków rodziny. Dały ku temu asumpt zeznania A. J. (1), który na rozprawie w dniu 3 stycznia 2019r. zeznał, że w latach 2015-2016 rozmawiał z bratem P. J. o zaległościach podatkowych matki, co oznacza, że najpóźniej w tym czasie upewnił się, że matka ma problemy finansowe z uwagi na wyniki kontroli skarbowej, o których to okolicznościach powziął już informację w czasie przesłuchania w charakterze świadka w styczniu 2014r. w toku kontroli skarbowej u dłużniczki, a wcześniej także w toku kontroli skarbowej prowadzonej u kontrahentów dłużniczki.

W żadnym wypadku nie można zgodzić się ze stanowiskiem apelujących, że osoby działające w imieniu Spółki B. B. nie wiedziały o fraudacyjnym charakterze umowy przeniesienia własności nieruchomości z 20 lutego 2017r., ponieważ Spółkę tę przy tej czynności reprezentowała dłużniczka G. J. (1), która najlepiej znała swą własną sytuację finansową, wiedziała o obciążających ją zaległościach podatkowych i prowadzonym przeciwko niej postępowaniu egzekucyjnym, jak i o tym, że wyzbyła się nieruchomości i udziałów, z których jej wierzyciele mogliby zaspokoić roszczenia finansowe.

Wbrew też wywodom apelujących wniesienie przez powoda skargi pauliańskiej nie może zostać uznane za sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa powoda lub zasadami współzycia społecznego. Jej uwzględnienie umożliwi powodowi wyegzekwowanie podatków, stanowiących dochód budżetu państwa. Zaskarżone skargą czynności mają charakter fraudacyjny, a zatem to one godzą w zasady współzycia społecznego i nie mogą korzystać z ochrony przewidzianej normą art. 5 k.c. Za zastosowaniem tego przepisu nie przemawia okoliczność, że pozwani nie byli stroną postępowania podatkowego, które toczyło się przeciwko dłużniczce i nie mogli w toku tego postępowania podnieść zarzutu przedawnienia, ponieważ przedawnienie zobowiązań podatkowych następuje z mocy prawa i organy podatkowe kwestię tę badają z urzędu, nadto uzasadnienie zarzutu przedawnienia zaległości podatkowych prezentowane przez pozwanych w toku procesu pokrywało się z uzasadnieniem tego zarzutu jakie prezentowała dłużniczka w postępowaniu podatkowym. Podstawy zastosowania art. 5 k.c. nie może też stanowić twierdzenie skarżących, że dłużniczka G. J. (1) w dacie dokonania zaskarżonych czynności pozostawała w usprawiedliwionym przekonaniu, że posiada zaległości podatkowych, ponieważ zgromadzony w sprawie materiał dowodowy okoliczności tej jednoznacznie i stanowczo przeczył.

Z tych to przyczyn, Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty apelacji mają jedynie charakter polemiczny i nie są w stanie wzruszyć trafności zaskarżonego wyroku. Konkluzje te legły u podstaw oddalenia apelacji - w oparciu o art. 385 k.p.c., jako bezzasadnej. O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd orzekł na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu, zasądzając - w oparciu o art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. - od pozwanych na rzecz powódki 8.100 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, nieprzekraczającego stawki minimalnej, określonej w § 2 pkt. 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, rozdzielając tę kwotę na pozwanych w takim stosunku w jakim wartość skierowanego przeciwko nim roszczenia pozostawała do wartości przedmiotu zaskarżenia.

SSA Joanna Naczyńska SSA Ewa Jastrzębska SSA Katarzyna Żymelka